

Järva valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH)

KSH väljatöötamise kavatsus VTK
03.09.2019

**Planeerimisprotsessi
korraldaja:** Järva Vallavalitsus

Planeeringu koostaja: AB Artes Terrae OÜ

KSH läbiviija: Alkranel OÜ

Juhtekspert: Alar Noorvee

SISUKORD

1.	Üldist	5
2.	KSH objekt, ulatus ja eesmärk	6
3.	Mõjutatava keskkonna ülevaade ja seos KSH-s käsitletavaga	7
3.1	Planeeringuala asukoht ja paiknemine	7
3.2	Looduskeskkond	7
3.2.1	Maastik, geoloogia (sh radoon) ja maavarad	7
3.2.2	Pinnavesi (veekogud)	13
3.2.3	Väärtuslikud maastikud	14
3.2.4	Rohevõrgustik	18
3.2.5	Kaitstavad loodusobjektid ja muud loodusväärtused	19
3.2.6	Natura 2000 alad	20
3.3	Sotsiaal-majanduslik keskkond	24
3.3.1	Rahvastik ja asustus	24
3.3.2	Sotsiaalne taristu	26
3.3.3	Tehniline taristu	27
3.3.4	Ettevõtluskeskkond	30
3.3.5	Ajaloolis-kultuuriline keskkond, sh kultuuriväärtused	31
4	Strateegilise planeerimisdokumendi seos strateegiliste planeerimisdokumentidega	33
5	Strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju (sh mõjutatavad keskkonnaelemendid ja eeldatavad mõjuallikad) ning KSH sisu	36
5.1	Eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju, mõjutatavad keskkonnaelemendid ja eeldatavad mõjuallikad	36
5.2	KSH sisu	38
5.3	KSH hindamismetoodika ja kirjeldus	39
6	Koostöö ja kaasamine	41
7	Protsessi eeldatav ajakava	46
8	Strateegilise planeerimisdokumendi ja KSH osapooled	48
9	KSH väljatöötamise kavatsuse (VTK) lisad	50

1. Üldist

Planeerimisseaduse (PlanS) § 80 lg 2 kohaselt on keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi: KSH) väljatöötamise kavatsus (edaspidi: VTK) dokument, milles märgitakse keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus, sisu ja eeldatav ajakava ning üldplaneeringu (edaspidi: ÜP) rakendamisega eeldatavalt kaasneda võiv oluline keskkonnamõju, sh mõju inimese tervisele, piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus, võimalik mõju Natura 2000 võrgustikule ja muu planeeringu koostamise korraldajale teadaolev asjassepuutuv teave. KSH VTK on alusdokumendiks KSH läbiviimisel ja aruande eelnõu koostamisel (PlanS § 80 lõige 3).

Vastavalt planeerimisseaduse § 2 lg 3 kohaldatakse planeeringu koostamise käigus läbiviidavale KSH-le PlanS tulenevaid menetlusnõudeid. Planeerimisseaduses viidatud juhtudel arvestatakse ka keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) nõudeid, seejuures nõuded keskkonnamõju hindamise aruande sisule ja muudele tingimustele tulenevad keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest (KeHJS § 40).

2. KSH objekt, ulatus ja eesmärk

Käesoleva keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi ka *KSH*) objektiks on Järva valla üldplaneering. Järva vald on omavalitsus, mis moodustati 22. juunil 2017. a määrusega nr 96 Albu valla, Ambla valla, Imavere valla, Järva-Jaani valla, Kareda valla, Koeru valla ning Koigi valla ühinemisel. Valla pindala on 1223 km².

Järva valla üldplaneeringu koostamine ja KSH algatati Järva Vallavolikogu 27.09.2018 otsusega nr 50 (lisa 1). Üldplaneeringu alaks on Järva vald ning seosed valla lähiümbrusega (naaberomavalitsustega), et tagada sidusate võrgustike (taristud, roheline võrgustik) toimimine. KSH ala ühtib planeeringualaga: KSH viiakse läbi Järva valla haldusterritooriumi kohta.

Tulenevalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 31¹ on KSH eesmärgiks arvestada keskkonnakaalutlusi strateegiliste planeerimisdokumentide koostamisel ning kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja edendada säästvat arengut.

Järva valla üldplaneeringu KSH peaeesmärk on keskkonnakaalutlustega arvestamine üldplaneeringu koostamisel ning seeläbi inim- ja looduskeskkonna mõjusid tasakaalustava lahenduse leidmine. Põhieesmärgi saavutamiseks on KSH alameesmärgid hinnata üldplaneeringu elluviimisega kaasnevat olulist keskkonnamõju, selgitada välja alternatiivsete lahenduste võimalused, määrata vajadusel mõjude leevendusmeetmed, arvestades üldplaneeringu eesmärke ja käsitletavat territooriumi. Oluliste mõjude käsitlemisega samatähtis on planeeringu elluviimisega kaasnevate oluliste soodsate mõjude hindamine ja nende võimendamise võimaluste väljapakkumine.

KSH näitab, milliste oluliste keskkonnaargumentide alusel toimub üldplaneeringu kaalutlusprotsessi jooksul valikute tegemine ja otsusteni jõudmine. Mõjude hindamisel püstitakse üldplaneeringu täpsusastmes ja keskendutakse teemadele, mida saab üldplaneeringuga reguleerida.

KSH puhul mõistame keskkonda laiemalt kui ainult looduskeskkond. Mõju hinnatakse nii loodus-, kultuurilise-, sotsiaal- kui ka majanduskeskkonna aspektide seisukohast.

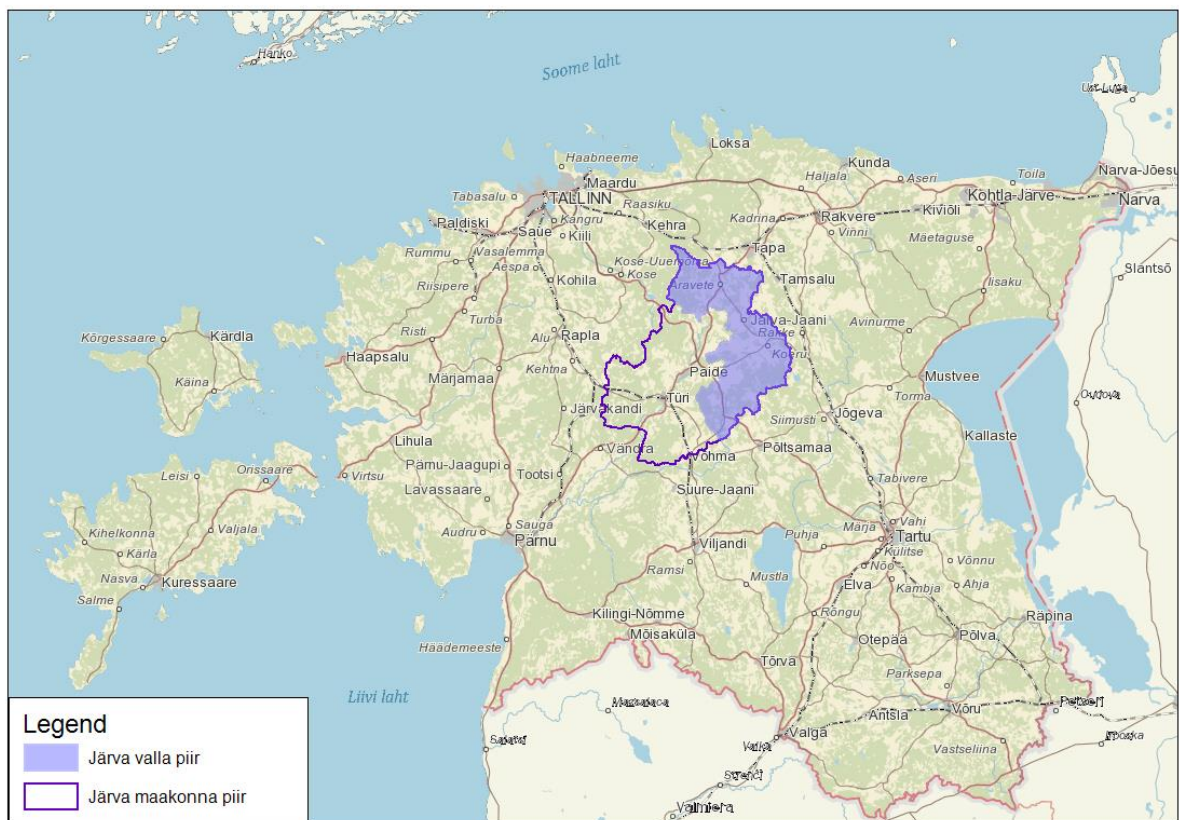
KSH aruanne on üldplaneeringu juurde kuuluv lisa (planeerimisseadus § 3 lõige 4).

3. Mõjutatava keskkonna ülevaade ja seos KSH-s käsitletavaga

3.1 Planeeringuala asukoht ja paiknemine

Järva vald asub Järva maakonna ida-põhja osas. Põhjast piirneb vald Tapa, Anija, Kose valdadega, läänest Paide linna ja Türi vallaga, lõuna suunalt Põhja-Sakala ja Põltsamaa vallaga ning idast Jõgeva ja Väike-Maarja vallaga. Valla halduskeskus, Järva-Jaani alev, paikneb nii Tallinnast kui Tartust ca 100 km kaugusel ning maakonnakeskusest (Paide) ca 30 km kaugusel. Valla asendiplaan on esitatud joonisel (vt Joonis 3.1).

Omavalitsuses paikneb 1 alev (Järva-Jaani), 5 alevikku (Ambla, Aravete, Käravete, Peetri, Koeru) ning 100 küla. (*Järva valla arengukava 2018-2025*).

Joonis 3.1 Järva valla asendiplaan. Alus: Maa-amet, 2019.

Järva valla eripäraks on suur territoorium ja hõre asustus. Järva maakonna kolmest omavalitsusest on Järva pindalalt suurim, moodustades kogu maakonnast 50%, rahvaarvult on aga vald väikseim.

3.2 Looduskeskkond

3.2.1 Maastik, geoloogia (sh radoon) ja maavarad

Järva vald paikneb 4 erineva maastikurajooni alal – põhjaosast Kõrvemaa ja Pandivere kõrgustiku aladel ning lõuna osa vallast Alutaguse madaliku ja Kesk-Eesti lavamaa aladel (vt Joonis 3.2).

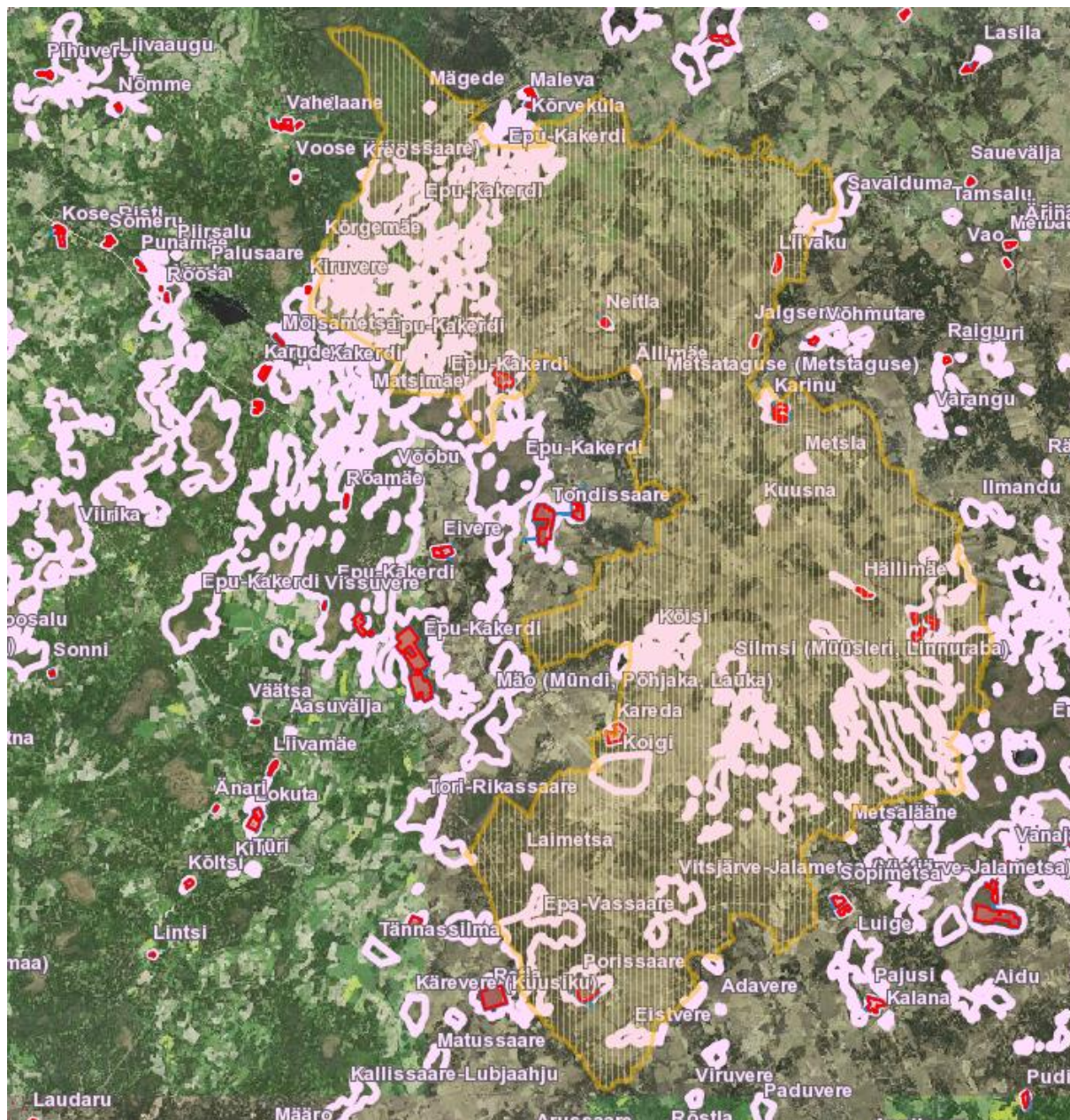

Joonis 3.2. Järva valla maastikurajoonid (Alus: Maa-amet, 2019; Arold, 1999).

Iga maastikutüüpi iseloomustab kindel aspekt. Kõrvemaa maastiku eripäraks on ulatuslik soostumus ja metsade suur osatähtsus, mille tulemusena on asustus piirkonnas hõre. Pandivere kõrgustiku maastiku eripäraks on tasandikuline reljeef, õhuke aluspõhjakiivimitest rähkne kollakas-hall liivsavine moreenkate, mille tulemusena on sademevesi aastatuhandeid valgunud lõhelistesse paekividesse. Viimase tulemusena on tekkinud Eesti suurim karstipiirkond, kus pole alalist vooluveestikku. Kesk-Eesti lavamaa maastiku eripäraks on moreentasandikud, millele soodsate maaviljeluslike eelduste tõttu on rajoon olnud põliseks põllumajandusalaks ja omandanud vastava maastikumustri. Alutaguse madaliku eripäraks loetakse (2005) asustamata metsaalade suurt osatähtsust ning tehnogeensete, rikutud pinnamoega kaevandusmaistud. Põllumajandusmaid on aga Alutaguse madaliku maastikurajoonis vähe, kõigest 8% (Arold, 2005).

Kuna piirkonnad erinevad omavahel suurel määral, on neil ka erinevused aluspõhja vormides. Kuigi suurem osa Alutaguse madaliku aluspõhjast moodustavad Ordoviitsiumi paekivid, moodustavad Mustveest kaugemal lääne pool (ÜP ala) aluspõhja pealisosa Siluri ladestu Juuru ja Raikküla lademe detriitlubjakivim, savika lubjakivi, mergli ja domeriidi kihid. Üle poole valla haldusterritooriumist hõivab maastikuliselt Pandivere kõrgustik. Kõrgustiku kesk- ja lääneosas on Siluri ladestu Juuru ja Raikküla lademe nii lubjakivide kui mergli ning domeriidi avamused. Valla lõunaosa maastikurajooniks on Kesk-Eesti lavatasandik, mille pealisosa moodustavad Kesk-Eestis Alam-Siluri Juuru, Raikküla ja Adavere lademe karbonaatkivimid, mis on andnud olulise osa neid katva karbonaatse moreeni kujunemiseks. Kõrvemaa maastikurajoon asub paljude karbonaatkivimite avamusel, seda oma pika edelasuunalise ulatuse tõttu. Enamiku Kõrvemaa alast (sh ÜP ala) katab üsna paks pinnakate. (Arold, 2005)

Maavaradest on Järva vallas esindatud dolokivi, kruus, liiv, lubjakivi ja turvas (vt Tabel 3.1). Järva valla maardlate asukohad on esitatud joonisel (vt Joonis 3.3).

Joonis 3.3. Järva vallas olevate maardlate asukohad (Kollase viirutusega on tähistatud Järva vald, roosa joonega on tähistatud maardlate piirid, punase joonega on tähistatud mäeeraldiste piirid) (Allikas: Maa-amet, Maardlate kaardirakendus, 2019).

Tabel 3.1. Järva vallas asuvad maardlad (Allikas: Maa-amet, Maardlate kaardirakendus, 2019. Seisuga 27.08.2019).

Maardla nimetus	Maavara nimetus	Registrikaardi nr	Pindala (ha)
Eistvere	turvas	561	161,38
Endla	turvas	219	17606,3
Epa-Vassaare	turvas	93	1365,57
Epu-Kakerdi (Kakerdaja maardlaosa)	turvas	139	2440,54

Epu-Kakerdi (Hiripilli maardlaosa)	turvas	142	2325,41
Epu-Kakerdi (Laeksaare maardlaosa)	turvas	140	5117,34
Epu-Kakerdi (Tartussaare maardlaosa)	turvas	151	4426,7
Epu-Kakerdi (Hundisoo maardlaosa)	turvas	148	1266,92
Hällimäe	kruus	179	23,6
Jalgsema	kruus	502	9,51
Kareda	dolokivi	793	93,1
Karinu	lubjakivi	17	167,55
Koigi	dolokivi	676	629,05
Kuusna	lubjakivi	685	25,81
Kõrgemäe	kruus	752	11,87
Kõrveküla	kruus	504	20,89
Köisi	turvas	642	767,71
Laimetsa	dolokivi	669	12,3
Liivaku	kruus	902	20,03
Metsataguse (Metstaguse)	dolokivi	698	8,7
Metsla	lubjakivi	58	45,82
Mägede	liiv	24	10,39
Neitla	liiv	23	17,65
Porissaare	turvas	347	392,46
Retla	turvas	76	655,85
Savalduma	turvas	414	384,89
Silmsi (Müüsleri, Linnuraba)	turvas	592	1460,06
Tori-Rikassaare	turvas	578	766,32
Vitsjärve-Jalametsa (Vistjärve-Jalametsa)	turvas	562	800,34
Ällimäe	kruus	505	9,19

Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlases (OÜ Eesti Geoloogiakeskus, 2017) on esitatud Eesti pinnase Rn-sisalduste tasemed. Pinnaseõhu Rn-sisalduste tasemed on määratud lähtuvalt Eesti Standardist EVS 840:2017 *Juhised radoonikaitse meetmete kasutamiseks* ning jaotuvad järgmiselt:

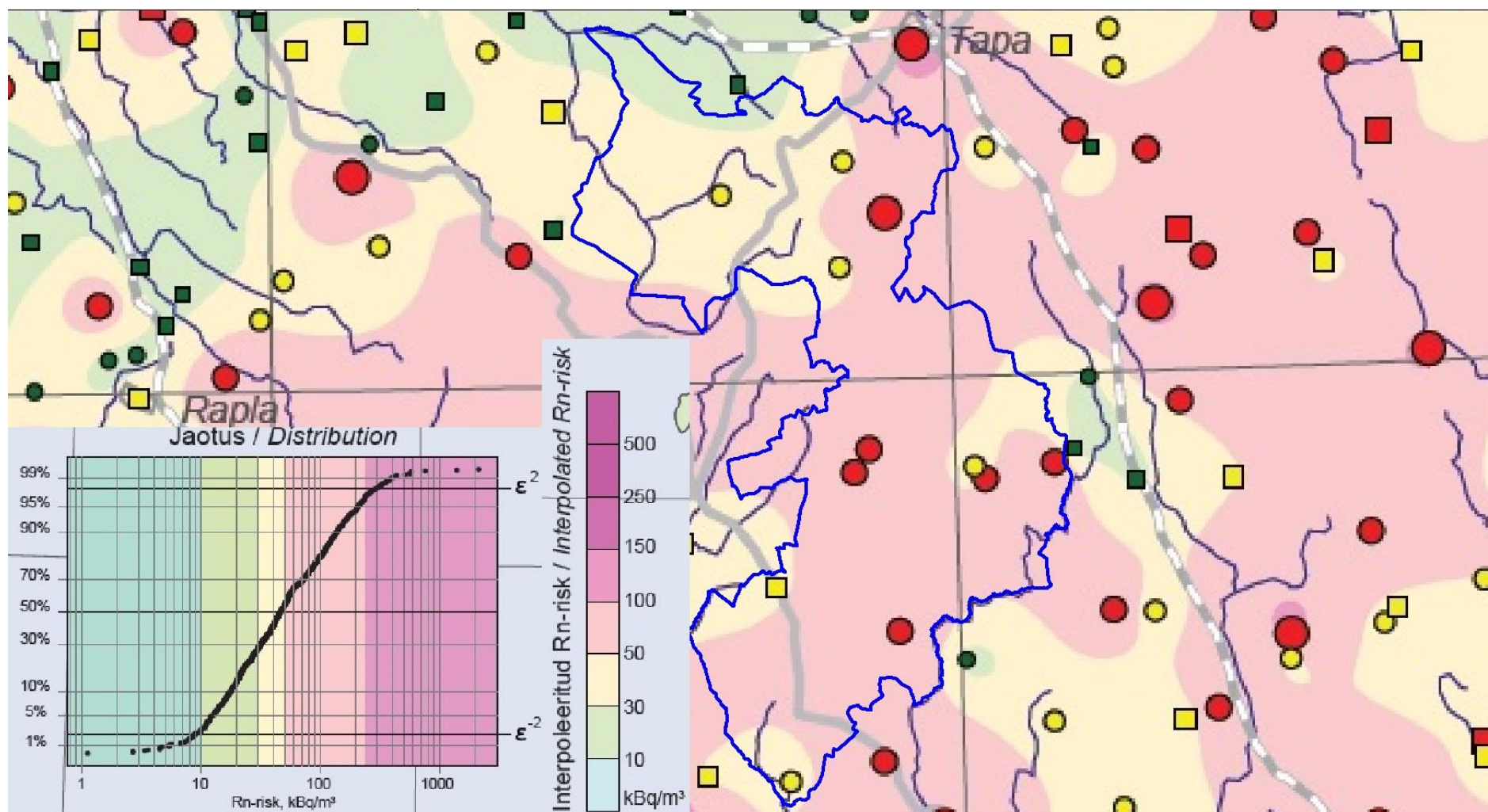
- madal ($< 10 \text{ kBq/m}^3$);
- normaalne ($10\text{--}50 \text{ kBq/m}^3$),
- kõrge ($50\text{--}250 \text{ kBq/m}^3$);
- eriti kõrge ($> 250 \text{ kBq/m}^3$).

Lähtuvalt eelnevast ning esialgsest Eesti radooniriski levilate kaardist (OÜ Eesti Geoloogiakeskus, 2004), paikneb osa Järva valla maa-alast kõrge radooniriskiga alal (vt Joonis 3.4), küll aga ei kuulu valla haldusterritoorium keskkonnaministri 30.07.2018 määruse nr 28

Tööruumide õhu radoonisisalduse viitetase, õhu radoonisisalduse mõõtmise kord ja tööandja kohustused kõrgendatud radooniriskiga töökohtadel kõrgendatud radooniriskiga maa-alade loetellu.

Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlase (Eesti Geoloogiakeskus, 2017) kohaselt soovitatakse, et aladel, kus Rn-sisaldus pinnaseõhus ületab 30 kBq/m³, on otstarbekas elamute, olme- ja teiste sarnaste hoonete projekteerimisel teha eelnevalt detailsemad uuringud. Maja asukoha pinnase kõrge Rn-sisalduse korral tuleb rakendada ehitamisel kehtestatud radoonikaitse nõudeid, et vähendada Rn-sisaldust majade siseõhus miinimumini.

Eesti Geoloogiakeskus (2017) alusel on Järva vallas radooni tase pinnaseõhus enamikul haldusterritooriumil kuni 50-100 kBq/m³ (vt Joonis 3.4). Seega, olenemata asjaolust, et Järva vald ei kuulu Keskkonnaministri määruses nr 28 esitatud kõrgendatud radooniriskiga maa-alade loetellu, on antud alal otstarbekas kaaluda detailsemate uuringute tegemist ning vajadusel hoonete radoonikaitse meetmete rakendamist.

Joonis 3.4. Radooniriski levik Järva valla piirkonnas. Sinise piirjoonega on tähistatud valla halduspiir. (Alus: Maa-Amet, 2019; Allikas: Eesti pinnase radooniriski ja looduskiirguse atlas, 2017).

3.2.2 Pinnavesi (veekogud)

Järva valla territooriumile jääb mitmeid voolu- ja seisuveekogusid. Suuremad, üle 100 km pikkused, vooluveekogud on Põltsamaa jõgi (VEE1030000), Jägala jõgi (VEE1083500) ja Navesti jõgi (VEE1131600). Alljärgnevas tabelis on esitatud suuremad vooluveekogud, mille pikkus lisaharudega on üle 10 km (vt Tabel 3.2). Valla vooluveekogud kuuluvad valdavalt Lääne-Eesti vesikonda, mõned ka Ida-Eesti vesikonda.

Tabel 3.2. Järva valla haldusterritooriumil paiknevad suuremad vooluveekogud (pikkus >10 km).

Registrikood	Veekogu nimi	Pikkus lisaharudega, km
VEE1030000	Põltsamaa jõgi	184,2
VEE1083500	Jägala jõgi (Kehra jõgi; ülemjooksul: Kiigumõisa jõgi, Kigumõisa jõgi)	119,0
VEE1131600	Navesti jõgi	110,6
VEE1087000	Soodla jõgi	84,7
VEE1031500	Preedi jõgi	32,6
VEE1085000	Jänijõgi	32,4
VEE1084200	Ambla jõgi (Albu jõgi)	30,6
VEE1085300	Tarvasjõgi	30,5
VEE1125700	Prandi jõgi	28,4
VEE1125900	Neeva kanal	28,0
VEE1124100	Esna jõgi	24,4
VEE1033400	Päinurme jõgi	17,0
VEE1085200	Liivoja	15,8
VEE1032100	Oostriku jõgi	15,4
VEE1032500	Võllinge oja (Võlingi oja)	15,3
VEE1132000	Räsna oja	14,8
VEE1084500	Sääsküla oja	12,0
VEE1126400	Sinika peakraav (Kondi oja)	11,0
VEE1124500	Suurpalu peakraav (Palu peakraav)	11,0
VEE1032700	Vaali peakraav	11,0
VEE1034000	Sepaoja (Sepa oja)	10,8
VEE1089900	Sae - Paunküla kanal	10,4

Suurima seisuveekogu veepeegli pindala on 36,8 ha, tegemist on loodusliku järvega – Väinjärv. Keskkonnaregistri andmetel on suuruselt teine seisuveekogu 14,5 hektarilise veepeegli pindalaga paisjärv – Eistvere järv (Eistvere paisjärv). Järva vallas paiknevad suuremad seisuveekogud on esitatud Tabel 3.3.

Tabel 3.3. Järva valla haldusterritooriumil paiknevad suuremad seisuveekogud (veepeegli pindala üle 10 ha).

Registrikood	Veekogu nimi	Tüüp	Veepeegli pindala, ha
VEE2050300	Väinjärv	Looduslik järv	36,8
VEE2023410	Eistvere järv (Eistvere paisjärv)	Paisjärv	14,5
VEE2042200	Tagajärv (Tartussaare Tagajärv)	Looduslik järv	10,2

3.2.3 Väärtuslikud maastikud

Väärtuslikud maastikud on alad, millel on tulenevalt kultuurilis-ajaloolisest taustast, reljeefist ja looduslikest iseärasustest ning puhkeväärtustest suurem väärtus kui ümbritsevatel aladel. Seetõttu väärivad need alad ka suuremat tähelepanu, säilimist ja hooldamist. Järva maakonnaplaneeringu töö „Järvamaa väärtuslikud maastikud, ilusa vaatega teelõigud ning vaatetornid ja vaatekohad“ raames on Järvamaa maakonnaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ üle vaadatud ja osaliselt kaasajastatud.

Järva maakonnaplaneeringus on sätestatud, et väärtusliku maastikuga alad jaotatakse kolme klassi vastavalt nende väärtuslikkusele:

- I klassi alad on kõige väärtuslikumad maakondliku (võimaliku riikliku) tähtsusega alad;
- II klassi alad on väärtuslikud maakondliku tähtsusega alad;
- III klassi alad on väärtuslikud kohaliku tähtsusega alad.

Maakonnaplaneeringu kohaselt on reservalade hulka jäetud alad, mis on vaid ühest või mõnest aspektist väärtuslikud, kuid üldiselt madalalt hinnatud paigad.

Järva valla haldusterritooriumil paikneb maakonnaplaneeringu kohaselt 7 I klassi väärtusliku maastiku maa-ala ning 10 II klassi väärtusliku maastiku maa-ala ning 10 III väärtusliku maa-ala. Tabel 3.4 on esitatud Järva vallas paiknevad väärtuslikud maastikud koos kaitsetegevuste- ja kasutustingimustega. Joonis 3.5 on esitatud väärtusliku maastiku maa-alad Järva vallas, lisaks on joonisel välja toodud ilusad teelõigud.

Tabel 3.4. Järva vallas paiknevad väärtuslikud maa-alad koos arengusootustega (väljavõte Järva maakonnaplaneeringu 2030+ Lisast nr 2).

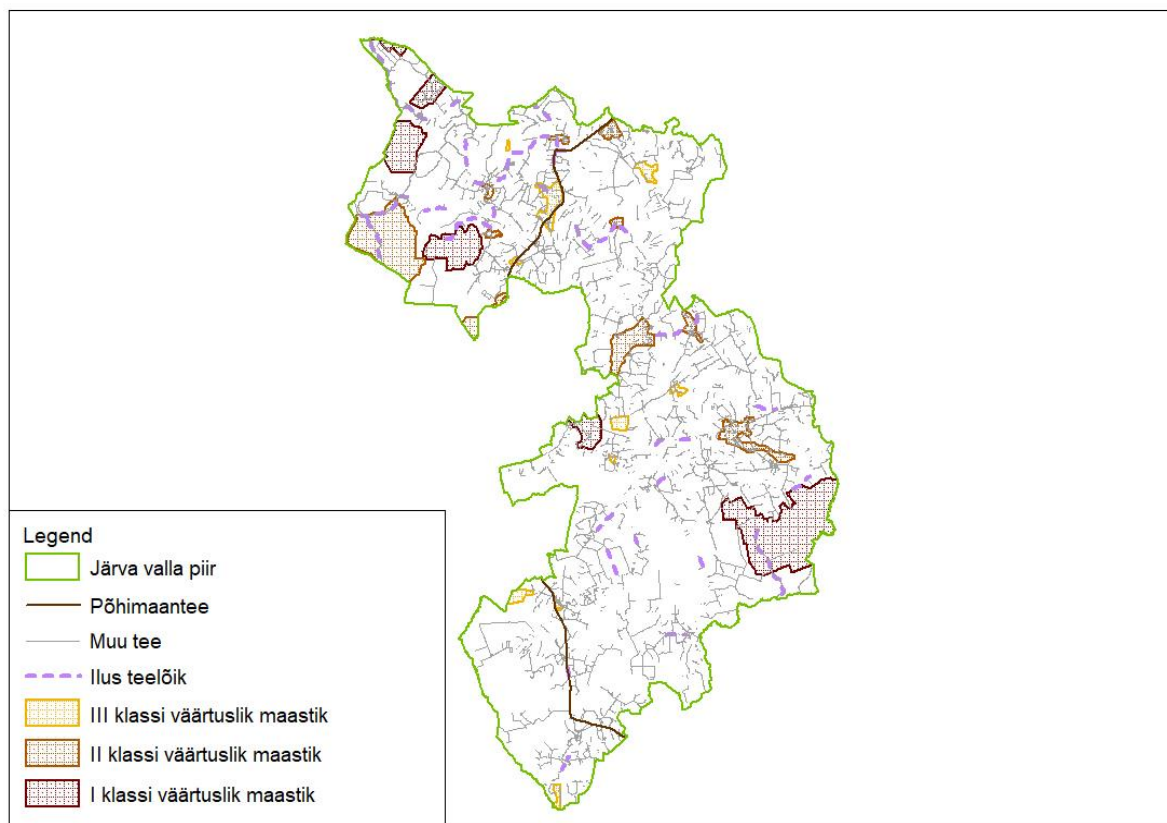
Jrjk nr	Klass	Väärtuslikud kultuur- ja loodusmaastikud	Arengusootustused	Inventeerimisvajadused
1.	I	Jäniõie uhtlammimets	• Paigaldada infoskeemid ja viidad • Ehitada välja ja tähistada parkimis- ja puhkeplatsid	• Inventeerimine vajalik täpsemate hooldusootustuste ja projektide tarbeks
2.	I	Kakerdaja raba	• Paigaldada infoskeemid	• Inventeerimine vajalik täpsemate hooldusootustuste ja projektide tarbeks
3.	I	Tammsaare väljamägi - Kodru raba	• Planeerida ja hooldada kultuurihis Tammsaare väljamäe jalamil ning paigaldada infotahvliid; • Simisalu silla juurde rajada puhkeplats matkajatele; • paigaldada infoskeemid ja tähistada objektid.	• Inventeerimine vajalik täpsemate hooldusootustuste ja projektide tarbeks
4.	I	Saarjõe maastik	• Paigaldada infoskeemid; • tähistada parkimis- ja lõkkekohad;	• Inventeerimine vajalik täpsemate hooldusootustuste ja projektide tarbeks

			ehitada välja matkarajad.	
5.	I	Kareda - Esna maastik	Taastada ja hooldada poollooduslikke kooslusi;	- Koostada Esna küla ehitus-ajalooline ülevaade ning viia läbi kultuurilooline uuring; - viia läbi ehitus- ja kultuurilooline uuring Kareda küla territooriumil.
6.	I	Norra - Oostriku allikate ala	- kaaluda Norra mõisa pargi kanalite süsteemi taastamist; - ehitada allikate alale täiendavaid laudradasid ja tähistada need	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks
7.	I	Mägede maastik	- Puhkemajandust arendada ainult DP alusel, järgides maastikukaitseala eeskirju; - infoskeemid vajadusel uuendada; - avada vaateid.	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks
8.	II	Albu maastik	Paigaldada alale infoskeemid.	Viia läbi Albu kultuurilooline uuring.
9.	II	Järva-Madise maastik	- Paigaldada alale infoskeemid; - leida võimalus värvida keskusala hooned; - kaaluda kõrtsihoone taastamist või selle varemete korrastamist ja eksponeerimist.	Viia läbi Järva-Madise ehitus-kultuurilooline uuring.
10.	II	Kautla-Seli soode ala	- Avada kauneid rabavaateid maastikukaitseala kaitse-eeskirjadest lähtuvalt; - rajada ja märgistada parkimis-, puhke- ja telkimiskohad.	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
11.	II	Ambula alevik	Paigaldada ala infoskeemid ja tähistada tähtsamad objektid.	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
12.	II	Käravete alevik	- Korrastada Käravete mõisaansambel; - paigaldada infoskeemid ja tähistada olulisemad objektid.	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.

13.	II	Rava maastik	Korraldada Rava tammiku järjepidevat hooldust;	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
			likvideerida pooleliolev sild paisjärvel.	
14.	II	Karinu maastik	Paigaldada ala infoskeemid ja tähistada tähtsamad objektid;	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
			tähistada Karinu kultuurilooline matkarada;	
			korrastada ja eksponeerida paepaljand;	
			hooldada regulaarselt karstitiikide ümbrust.	
15.	II	Järva-Jaani - Kuksema maastik	Paigaldada infoskeemid;	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
			leida vahendid veskihoone korrastamiseks;	
			heakorrastada aleviku Tamsalu-poolne sissesõidu ümbrus;	
			jätkata tehisjärve ümbritseva luhaniidu regulaarset hooldust;	
			korrastada ja tähistada Kuksema karstiala ning jätkata selle regulaarset hooldamist;	
			korrastada Koti allika ümbrus.	
16.	II	Koeru-Väinjärve maastik	Rekultiveerida ammendatud karjäärid;	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
			korrastada paepaljandid eksponeerimiseks;	
			ehitada välja ja tähistada kultuuriloolisi matkaradu;	
			paigaldada infoskeeme ning tähistada olulisemad objektid;	
			korraldada puisniitude regulaarset hooldamist.	
17.	II	Kiigumõisa - Kilingi maastik	Paigaldada ala infoskeemid;	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
			rajada parkimis- ja puhkeplatse ning märgistada need;	
			korrastada endise saun-suvila ümbrus	

			Kiigumõisa allikate läheduses;	
			tähistada matkarada ja objektid selle ääres.	
18.	III	Seidla mõis	Paigaldada infoskeemid ja tähistada objektid.	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
19.	III	Vulbi oos	Paigaldada infotahvliid.	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
20.	III	Aravete alevik	- Korrastada endise KETE tööstusküla territoorium; - tähistada erinevate sipelgaliikide elupaigad ja tagada nende säilimine; - korrastada Sääsküla oja ja paisjärve ümbrus; - paigaldada ala infoskeemid ja viidad; - puhastada Aravete allikad	Viia läbi Aravete kultuurilooline uuring.
21.	III	Lüsingi karstiala	- Korrastada karstiala ja allikad; - avada vaateid karstialale ja Vanaveski järvele; - paigaldada infoskeemid ja tähistada üksikobjektid.	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
22.	III	Eistvere - Pilistvere kirikutee	- Tähistada ja korrastada Pilistvere kirikutee; - paigaldada infoskeemid.	Viia läbi Eistvere kultuurilooline uuring.
23.	III	Peetri alevik	- Paigaldada infoskeemid; - korrastada lagunevad hooned; - remontida vana pritsimaja hoone.	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
24.	III	Koigi mõis	- Korrastadamõisa ja maantee vaheline park; - paigaldada infoskeemid.	Viia läbi Koigi kultuurilooline uuring.
25.	III	Prandi allikate ala	- Teha kujundusraiet ja avada vaateid allikajärve ümbruses ning korrastada park; - niita regulaarselt jõeluhtasid; - paigaldada infoskeemid.	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.

26.	III	Salutaguse-Kuusna maastik	Korrastada Kuusna lubjaahi eksponeerimiseks ning tähistada see;	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
			paigaldada infoskeemid ja tähistada objektid.	
27.	III	Ammuta maastik	Korraldada niitude regulaarne hooldus;	Inventeerimine vajalik täpsemate hooldussoovituste ja projektide tarbeks.
			tähistada juurdepääs aheoloogilistele objektidele ning paigaldada infoskeemid.	

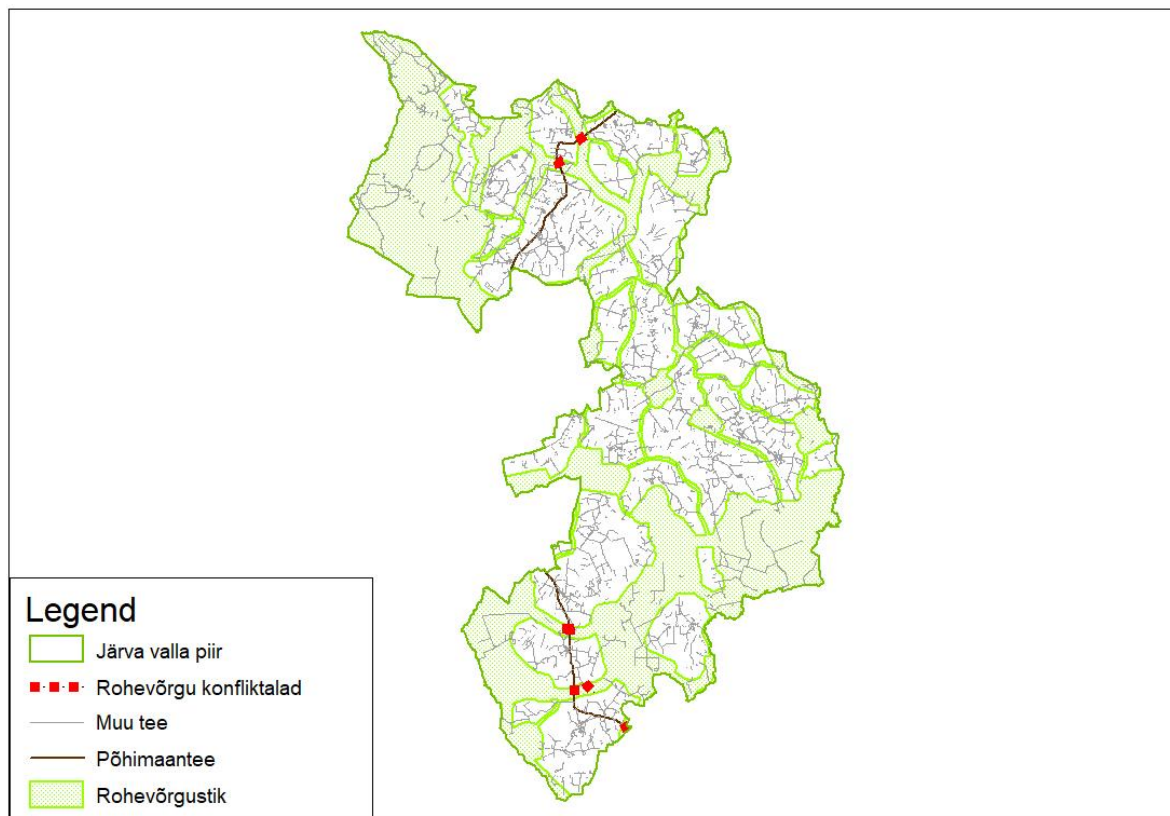

Joonis 3.5. Väärtusliku maastiku maa-alad ja ilusad teelõigud Järva valla haldusterritooriumil (Alus: Maakonnaplaneering; Maa-amet, 2019).

3.2.4 Rohevõrgustik

Kutsar jt (2017) kohaselt hõlmab rohevõrgustik nn rohelist (veeökosüsteemide iseloomustamisel ka sinist) ruumi ehk rohetaristut tervikuna – looduslikke ja poollooduslikke alasid, sh kaitsealasid, märgalasid, jõekoridore, metsi, parke jt haljasalasid, aga ka põllumajandusmaid ning merealadega piirnevaid alasid, mis reguleerivad vee, õhu ja ökosüsteemide kvaliteeti, ning muid toetavaid tehnilisi rajatisi. Tugialad ja koridorid moodustavad roheline võrgustiku ühtseks tervikuks. Tugialad on ümbritseva keskkonna suhtes kõrgema väärtusega loodusalad, millele valdavalt tugineb roheline võrgustiku toimimine.

Järva valla roheline võrgustik on määratletud varem kehtinud maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“. Varem kehtinud üldplaneeringutega on roheline võrgustiku piire täpsustatud (nt Albu ÜP-ga tehti ettepanek Järva-Madise küla juures oleva roheline võrgustiku tuumala ja koridori täpsustamiseks) ja selle sidusust parandatud täiendavate koridoride määramisega. Seejuures on arvestatud metsaribade ja vooluveekogude paiknemist ning metsloomade liikumisteid. Rohevõrgustiku paiknemine on esitatud järgneval joonisel (vt Joonis 3.6).

Joonis 3.6. Järva valla haldusterritooriumil paiknevad rohevõrgustiku alad (Alus: Järva maakonnaplaneering 2030+; Maa-amet, 2019).

3.2.5 Kaitstavad loodusobjektid ja muud loodusväärtused

Järva valla haldusterritooriumile jääb 10 looduskaitseala, 6 maastikukaitseala, 4 hoiuala, 1 puistu, 3 uuendamata piiridega parki ja 12 olemasolevat kaitsealust parki ning 4 planeeritavat kaitsealust parki (vt Tabel 3.5). Lisaks kaitse- ja hoiualadele jäävad Järva valla haldusterritooriumile ka mitmete kaitsealuste liikide elupaigad ja/või kasvukohad, püsielupaigad, kaitstavad looduse üksikobjektid ja vääriselupaigad. Täpsemalt käsitletakse kaitstavaid loodusobjekte ja vääriselupaiku KSH aruandes.

Tabel 3.5. Järva valla haldusterritooriumil paiknevad kaitse- ja hoiualad (v.a planeeritud) (Keskkonnaregister, 2019).

Registrikood	Objekti nimetus	Tüüp	Pindala kokku, ha
KLO1000265	Kõrvemaa maastikukaitseala	Maastikukaitseala	20653,4
KLO1000174	Endla looduskaitseala	Looduskaitseala	10161,1

KLO1000326	Prandi looduskaitseala	Looduskaitseala	875,9
KLO1000186	Kareda looduskaitseala	Looduskaitseala	362,8
KLO1000261	Esna maastikukaitseala	Maastikukaitseala	226,4
KLO1000680	Lüsingumetsa looduskaitseala	Looduskaitseala	188,5
KLO1000260	Kiigumõisa maastikukaitseala	Maastikukaitseala	170,0
KLO1000187	Silmsi looduskaitseala	Looduskaitseala	146,4
KLO1000679	Salutaguse looduskaitseala	Looduskaitseala	137,6
KLO1000325	Lüsingu maastikukaitseala	Maastikukaitseala	108,5
KLO1000678	Ravametsa looduskaitseala	Looduskaitseala	107,4
KLO1000676	Kapu looduskaitseala	Looduskaitseala	92,3
KLO1000693	Kuriso metsa looduskaitseala	Looduskaitseala	70,8
KLO2000120	Tudre hoiuala	Hoiuala	59,5
KLO1000188	Kuriso looduskaitseala	Looduskaitseala	47,4
KLO2000118	Jalgsema hoiuala	Hoiuala	41,3
KLO1200506	Norra mõisa park	Kaitsealune park	21,6
KLO1200497	Huuksi mõisa park	Kaitsealune park	20,2
KLO1000214	Rava maastikukaitseala	Maastikukaitseala	16,3
KLO1200501	Koigi mõisa park	Kaitsealune park	15,4
KLO1000109	Vulbi maastikukaitseala	Maastikukaitseala	11,0
KLO1200514	Väike-Kareda mõisa park	Kaitsealune park	8,4
KLO1200287	Ervita park	Uuendamata piiridega park, puistu, arboreetum	7,3
KLO1200494	Albu mõisa park	Kaitsealune park	6,8
KLO1200318	Seidla park	Uuendamata piiridega park, puistu, arboreetum	6,5
KLO1200496	Eistvere mõisa park	Kaitsealune park	6,3
KLO1200160	Aruküla mõisa park	Kaitsealune park	6,1
KLO1200495	Aravete kooli park	Kaitsealune park	4,4
KLO1200503	Laimetsa mõisa park	Kaitsealune park	4,0
KLO1200331	Väinjärve park	Kaitsealune park	4,0
KLO1200295	Kuksema põlispuid	Puistu	3,8
KLO1200293	Karinu park	Uuendamata piiridega park, puistu, arboreetum	3,2
KLO2000026	Võlingi oja hoiuala	Hoiuala	2,9
KLO1200512	Vao mõisa park	Kaitsealune park	2,7
KLO1200502	Kuksema kabelipark	Kaitsealune park	1,8
KLO2000024	Preedi jõe hoiuala	Hoiuala	1,1

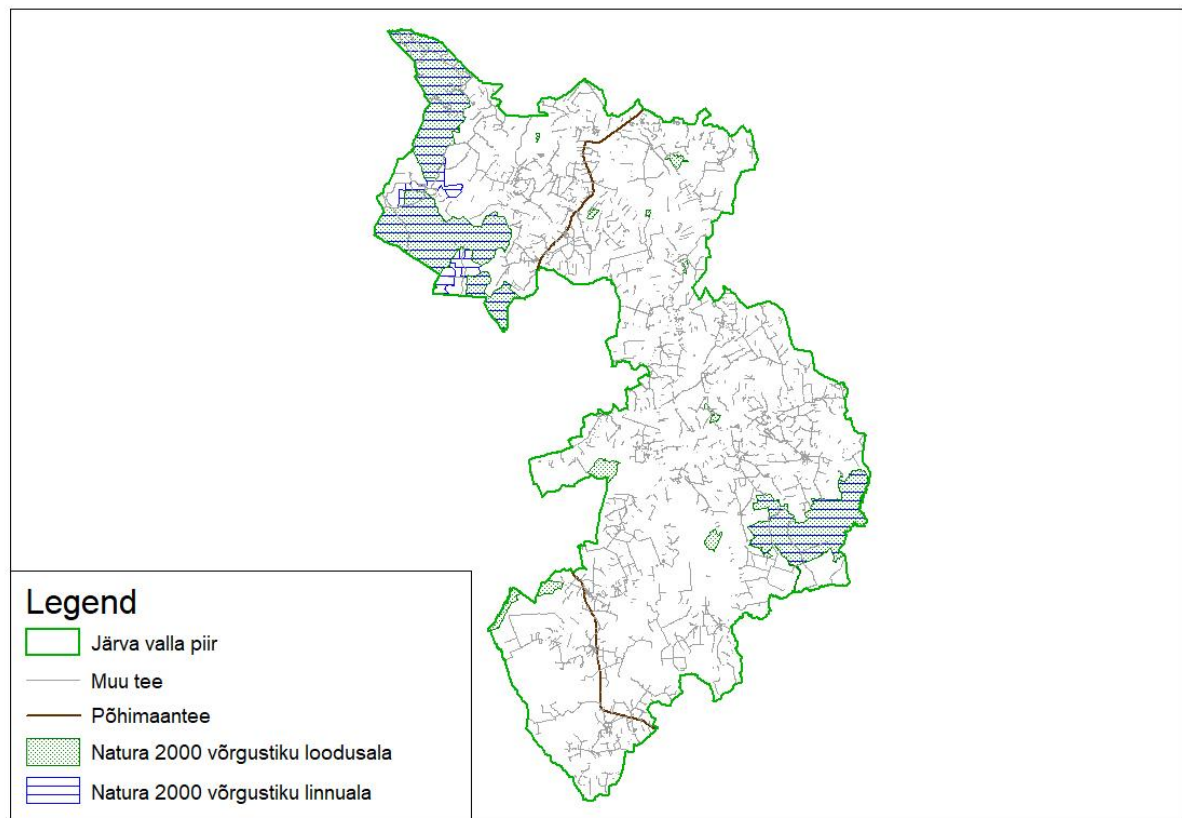
3.2.6 Natura 2000 alad

Natura 2000 on üleeuroopaline kaitstavate alade võrgustik, mis koosneb loodusladest ja linnualadest, mille eesmärgiks on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade, taimede ja elupaikade ning kasvukohtade kaitse. Lisaks siseriiklikult kaitstavatele loodusobjektidele on Järva vallas ka rahvusvahelise kaitsealade võrgustiku Natura 2000 alasid. Järva valla haldusterritooriumile jäävad täielikult või osaliselt 15 Natura loodusala ja 2 Natura linnuala (vt Tabel 3.6; Joonis 3.7).

Tabel 3.6. Natura 2000 alad Järva valla haldusterritooriumil. (Alus: keskkonnaregister, 2019).

Registrikood	Rahvusvaheline kood	Objekti nimetus	Tüüp
RAH0000101	EE0080172	Endla linnuala	Natura (linnuala)
RAH0000120	EE0060171	Kõrvemaa linnuala	Natura (linnuala)
RAH0000625	EE0080172	Endla loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000380	EE0060101	Esna loodusala	Natura (loodusala)

RAH0000389	EE0060112	Jalgsema loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000396	EE0060104	Kareda loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000388	EE0060110	Kiigumõisa loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000382	EE0060103	Kurisoo loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000567	EE0060119	Kõrvemaa loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000387	EE0060109	Lüsingu loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000386	EE0060108	Prandi loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000049	EE0060122	Preedi jõe loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000383	EE0060105	Rava loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000394	EE0060113	Silmsi soo loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000384	EE0060106	Tudre loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000385	EE0060107	Vulbi loodusala	Natura (loodusala)
RAH0000048	EE0060123	Võlingi oja loodusala	Natura (loodusala)

Joonis 3.7. Järva valla Natura 2000 alad (Allikas: Eelis, 2019).

Alljärgnevalt on esitatud Järva valda jäävate loodusalade nimekiri koos nende kaitse-eesmärkidega (vastavalt Vabariigi Valitsuse korraldusele 05.08.2004 nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatavate Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“):

- Endla linnuala (EE0080172) Järve maakonnas:

Kaitstavad liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), jäälinde (*Alcedo atthis*), soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*), luitsnökk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rägapart (*Anas querquedula*), suur-

laukhani (*Anser albifrons*), rabahani (*Anser fabalis*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), punapea-vart (*Aythya farina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), hüüp (*Botaurus stellaris*), kassikakk (*Bubo bubo*), sõtkas (*Bucephala clangula*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), mustviires (*Chlidonias niger*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), madukotkas (*Circaetus gallicus*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), aul (*Clangula hyemalis*), rukkirääk (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), kühmnokk-luik (*Cygnus olor*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), musträhn (*Dryocopus martius*), väikepistrik (*Falco columbarius*), tuuletallaja (*Falco tinnunculus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), lauk (*Fulica atra*), järvekaur (*Gavia arctica*), punakurk-kaur (*Gavia stellata*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), väänkael (*Jynx torquilla*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), kalakajakas (*Larus canus*), väikekajakas (*Larus minutus*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), väikekoskel (*Mergus albellus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), kalakotkas (*Pandion haliaetus*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), veetallaja (*Phalaropus lobatus*), tutkas (*Philomachus pugnax*), laanerähn e kolmvarvas-rähn (*Picoides tridactylus*), hallpea-rähn e hallrähn (*Picus canus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), hallpõsk-pütt (*Podiceps grisegena*), väikehuik (*Porzana parva*), täpikhuik (*Porzana porzana*), rooruik (*Rallus aquaticus*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), händkakk (*Strix uralensis*), teder (*Tetrao tetrix*), metsis (*Tetrao urogallus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

- Kõrvemaa linnuala (EE0060171) Järva maakonnas:

Kaitstavad liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on kanakull (*Accipiter gentilis*), piilpart (*Anas crecca*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), sõtkas (*Bucephala clangula*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), laululuik (*Cygnus cygnus*), musträhn (*Dryocopus martius*), väikepistrik (*Falco columbarius*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), hallõgija (*Lanius excubitor*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), teder (*Tetrao tetrix*), metsis (*Tetrao urogallus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

- Endla loodusala (EE0080172) Järva maakonnas:

Kaitstavad elupaigatüübid on vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), niiskuslembesed kõrgrohostud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), allikad ja allikasood (7160), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0). Kaitstavad liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on saarmas (*Lutra lutra*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), harilik võldas (*Cottus gobio*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), laiujur (*Dytiscus latissimus*), rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*), suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*), suur-mosaiikliblikas (*Euphydryas maturna*), suur-rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*), teehe-mosaiikliblikas (*Euphydryas aurinia*), tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), läikiv kurdsirbik (*Drepanocladus vernicosus*), soohilakas (*Liparis loeselii*), nõtk näkirohi (*Najas flexilis*) ja eesti soojumikas (*Saussurea alpina* ssp. *esthonica*).

- Esna loodusala (EE0060101) Järva maakonnas:
Kaitstavad elupaigatüübid on kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), allikad ja allikasood (7160), liigirikkad madalsood (7230), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).
- Jalgsema loodusala (EE0060112) Järva maakonnas:
Kaitstavad elupaigatüübid on karstijärved ja -järvikud (*3180), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510) ning puiskarjamaad (9070). Kaitstav liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on harivesilik (*Trituruc cristatus*).
- Kareda loodusala (EE0060104) Järva maakonnas:
Kaitstavad elupaigatüübid on lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (*7210), vanad loodushmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080).
- Kiigumõisa loodusala (EE0060110) Järva maakonnas:
Kaitstavad elupaigatüübid on lamminiidud (6450), allikad ja allikasood (7160), nõrglubja-allikad (*7220), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).
- Kurisoo loodusala (EE0060103) Järva maakonnas:
Kaitstavad elupaigatüübid on vanad loodushmetsad (*9010) ja rohunditerikkad kuusikud (9050).
- Kõrvemaa loodusala (EE0060119) Järva maakonnas:
Kaitstavad elupaigatüübid on liiva-alade vähetoitelised järved (3110), vähe- kuni kesctoitelised kalgiveelised järved (3140), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lamminiidud (6450), rabad (*7110), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), allikad ja allikasood (7160), nõrglubja-allikad (*7220), vanad loodushmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0); II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*); kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), palu-karukell (*Pulsatilla patens*), eesti soojumikas (*Saussurea alpina* ssp. *esthonica*) ja kollane kivirik (*Saxifraga hirculus*).
- Lüsiingu loodusala (EE0060109) Järva maakonnas:
Kaitstavad elupaigatüübid on vähe- kuni kesctoitelised kalgiveelised järved (3140), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), allikad ja allikasood (7160), vanad loodushmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050) ja puiskarjamaad (9070).
- Prandi loodusala (EE0060108) Järva maakonnas:
Kaitstavad elupaigatüübid on vähe- kuni kesctoitelised kalgiveelised järved (3140), jõed ja ojad (3260), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), siirde- ja õõtsiksood (7140), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodushmetsad (*9010), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080). Kaitstav liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on harilik võldas (*Cottus gobio*).
- Preedi jõe loodusala (EE0060122) Järva maakonnas:

Kaitstav elupaigatüüp on jõed ja ojad (3260). Kaitstav liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on harilik võldas (*Cottus gobio*).

- Rava loodusala (EE0060105) Järva maakonnas:

Kaitstavad elupaigatüübid on vanad laialehised metsad (*9020) ja rohunditerikkad kuusikud (9050). Kaitstavad liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) ja roheline kaksikhammas (*Dicranum viride*).

- Silmsi soo loodusala (EE0060113) Järva maakonnas:

Kaitstavad elupaigatüübid on liigirikkad madalsood (7230) ja vanad looduspõõsad (*9010). Kaitstav liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on eesti soojumikas (*Saussurea alpina* ssp. *esthonica*).

- Tudre loodusala (EE0060106) Järva maakonnas:

Kaitstavad elupaigatüübid on karstijärved ja -järvikud (*3180) ning kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210).

- Vulbi loodusala (EE0060107) Järva maakonnas:

Kaitstavad elupaigatüübid on okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad – 9060) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080). Kaitstav liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on palu-karukell (*Pulsatilla patens*).

- Võlingi oja loodusala (EE0060123) Järva maakonnas:

Kaitstav elupaigatüüp on jõed ja ojad (3260). Kaitstav liik, mille isendite elupaika kaitstakse, on harilik võldas (*Cottus gobio*).

3.3 Sotsiaal-majanduslik keskkond

3.3.1 Rahvastik ja asustus

Järva vald on moodustatud 2017. aasta haldusreformi käigus seitsmest omavalitsusüksusest: Albu vald, Ambla vald, Imavere vald, Järva-Jaani vald, Kareda vald, Koeru vald ja Koigi vald. Enne liitumist kirjeldasid valda järgmised näitajad (*Järva valla arengukava 2018-2025, 2018*):

- Albu –u 1100 elanikku, pindala 257 km², asustustihedus u 4 in/km²;
- Ambla –u 2000 elanikku, pindala 167 km², asustustihedus u 12 in/km²;
- Imavere –u 900 elanikku, pindala 140 km², asustustihedus u 6 in/km²;
- Järva-Jaani –u 1500 elanikku, pindala 127 km², asustustihedus u 12 in/km²;
- Kareda –u 600 elanikku, pindala 92 km², asustustihedus u 6 in/km²;
- Koeru -u 2100 elanikku, pindala 237 km², asustustihedus u 9 in/km²;
- Koigi -u 900 elanikku, pindala 204 km², asustustihedus u 4 in/km².

2017. aastal toimunud haldusreformi tulemusena on Järva valla halduskeskuseks on Järva-Jaani alev (*Järva valla arengukava 2018-2025, 2018*). 2017. aasta lõpus kehtestatud Järva maakonnaplaneeringus on määratletud aga moodustatud valla hierarhia, mille kohaselt on moodustatud Järva vallas neli kohaliku tasandi keskust (Järva-Jaani alev, Koeru alevik, Aravete alevik ja Imavere küla) ning neli lähikeskust (Ambla ja Peetri alevikud, Koigi ja Albu külad).

Moodustatud Järva valla rahvaarv oli 01. jaanuari 2019. aasta seisuga 9028, maakonna elanike arv kokku ligi 30 687 elanikku (Siseministeerium, 2019). Valla arengukava kohaselt on Järva

valla asustustihedus 7,5 in/km². Kõrvutades valla tihedust Eesti keskmisega (30,3 in/km²) ning maakonna keskmisega (11,5 in/km²) on märgata olulist erinevust.

Maakonnaplaneeringu kohaselt on valdav osa Järva valla territooriumist „ääreline ala“, st elanikest vaid kuni 15% on seotud maakondliku keskusega.

Rahvastikuregistri andmetel on elanikkond vallas perioodil 2003-2018 vähenenud kokku 2678 inimese võrra (*Järva valla arengukava 2018-2025*).

Järva valla elanike loomulik- ja rändeiive oli perioodil 2013-2017 negatiivne. Keskmiselt sündis ajaperioodil 2013-2017 valla haldusterritooriumil aastas 93 last ja suri 126 inimest, ehk loomuliku iibe tulemusena on rahvaarv vähenenud 27 elaniku võrra aastas. Rände tulemusena on perioodil 2013-2017 lahkunud aastas keskmiselt 160 inimest, seejuures on väljaränne kõrgeim nooremates vanusegruppides. Eakate (65+) vanuserühm on olnud ainus, mis on mõnevõrra kasvanud (*Järva valla arengukava 2018-2025*, 2018). Loomuliku iibe ja rändesaldo näitajate alusel saab väita, et 2013-2016 oli rahvastiku vähenemise peamiseks põhjuseks väljaränne.

Valla elanikkonna vanusstruktuuri raskuskese langeb madala sündimuse ja väljarände tulemusena vanematesse vanuserühmadesse (alates 45-80+ eluaastast), viidates vananevale rahvastikule (vt Joonis 3.8). Viimasest lähtuvalt, on valla vajalik enam tähelepanu pöörata teenuste osutamisele eakale elanikkonnale.

Joonis 3.8 Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis Järva vallas seisuga 01.01.2019 (Allikas: Statistikaamet, 2019).

3.3.2 Sotsiaalne taristu

Sotsiaalse taristu alla kuuluvad valitsus- ja ametiasutused, haridus-, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande asutused, esmatarbekaupade müük, panga- ja postiteenused, internetiühendus, seltsi- ja kultuuritegevus, kultuuri- ja spordiasutused. Lisaks ka puhke- ja virgestusalad ning rohealad kui igapäevaseid ökosüsteemi teenuseid osutav osa rohevõrgustikust.

Omavalitsuse haldusüksuses paikneb 10 kooli, neist 1 on võimalik omandada vaid põhiharidust, kolmes gümnaasiumi haridust, ühes vaid huviharidust ning neli kooli toimivad lasteaed-põhikoolidena. Lisaks paikneb omavalitsuses 3 lasteaeda (vt Tabel 3.7).

Tabel 3.7. Järva vallas paiknevad haridusasutused (Allikas: Järva valla koduleht, 2019).

Haridusasutus	Tüüp
Albu põhikool	Lasteaed-Põhikool
Aravete Keskkool	Keskkool
Ambla-Aravete Kool	Lasteaed-Põhikool
Imavere põhikool	Põhikool
Järva-Jaani Gümnaasium	Keskkool
Koeru Keskkool	Keskkool
Koeru Muusikakool	Huvikool
Koigi Kool	Lasteaed-Põhikool
Nurme Kool	Põhikool
Peetri Kool	Lasteaed-Põhikool
Koeru Lasteaed Päikeseratas	Lasteaed
Järva-Jaani Lasteaed Jaanilill	Lasteaed
Imavere Lasteaed Mõmmi	Lasteaed

Järva vallas paikneb kokku 9 pere- ja/või arstikeskust, kus pakuvad perearsti teenuseid erinevad perearstid. Lisaks tegutseb vallas 3 hambaarsti. Lähim haigla paikneb Paides.

Omavalitsuse territooriumil paikneb 3 hoolekandeaasutust: Ahula Sotsiaalne Varjupaik (Ahula küla), Aravete hooldekeskus (Aravete alevik), SA Koeru hooldekeskus (Koeru alevik). Lisaks pakub omavalitsus ka abi vajavatele laste põhivajaduste rahuldamiseks asenduskoduteenust, mille abil luuakse lapsele turvaline ja arenguks soodne elukeskkond, samuti paikneb vallas perekodu (Koeru perekodu, Koeru alevik). Lisaks on loodud Eluliini Järva Naiste Tugikeskus-varjupaik, mis pakub turvalist ajutist majutust ohvrile ja tema lastele, esmast kriisinõustamist ning juhtumipõhist nõustamist (vajadusel ka psühholoogilist ja juriidilist nõustamist).

Lisaks eelpool mainitutele paikneb vallas kolm päevakeskust – Imavere päevakeskus (Imavere küla) ja MTÜ Jaanilaia (Järva-Jaani alev), MTÜ Me Hoolime sinust (Koigi piirkond).

Vald osaleb ka Euroopa Regionaalarengu Fondist toetava meetme tegevuse „Puuetega inimeste eluaseme füüsiline kohandamine“ projektis, mille abil on võimalik toetada puuetega inimeste eluruumide kohandamisi.

Omavalitsuses tegutseb 15 raamatukogu:

1. Ahula Raamatukogu (Ahula küla);
2. Albu Raamatukogu (Albu alevik);
3. Ambla raamatukogu (Ambla alevik);

4. Aravete Raamatukogu (Aravete alevik);	10. Koeru Raamatukogu (Koeru alevik);
5. Ervita Raamatukogu (Erita küla);	11. Koigi Raamatukogu (Koigi küla);
6. Imavere Raamatukogu (Imavere küla);	12. Käravete Raamatukogu (Käravete alevik);
7. Järva-Jaani Raamatukogu (Järva-Jaani alev);	13. Käsukonna Külaraamatukogu (Käsukonna küla);
8. Kareda Raamatukogu (Peetri alevik);	14. Päinurme Raamatukogu (Päinurme küla);
9. Karinu Raamatukogu (Karinu küla);	15. Vao Raamatukogu (Vao küla).

Järva vallas paikneb 1 kultuurikeskus, 4 kultuurimaja, 2 külamaja 5 rahvamaja. Spordirajatistest paikneb vallas 2 spordi- ja/või mänguväljakut, 2 spordihoonet, spordisaalid (avatud Ahula Rahvamaja juures ning Koeru alevikus - Koeru Valla Maja spordisaalid), 3 võimlat ning 7 spordiklubi. Samuti on loodud mitmeid erinevaid vaba aja veetmise võimalusi erinevate huviringide ja spordirajatiste (nt kardi- ja vabaajakeskus, suusa- ja terviserajad) näol.

Vallas paikneb viis kirikut:

- Ambla kirik – EELK Ambla Maarja kogudus (Ambla alevik);
- Järva-Madise kirik – EELK Püha Matteuse Järva-Madise Kogudus (Järva-Madise küla);
- Ristija Johannese kirik - EELK Järva-Jaani Ristija Johannese Kogudus (Järva-Jaani alev);
- Järva-Peetri kirik - EELK Järva-Peetri Püha Peetruse Kogudus (Peetri alevik);
- Koeru kirik - EELK Koeru Maarja Magdaleena Kogudus (Koeru alevik).

Järva valla arengukava Lisas 1 on välja toodud mitmeid valdkonna põhiseid väljakutseid, millele vald tulevikus tähelepanu peaks pöörama:

- objektide ja rajatiste kaasajastamine (sh varustus);
- optimaalse asutuste võrgu arendamine, vajadusel asutuste ühisele juhtimisele üleviimine;
- asutustevahelise koostöö arendamine;
- piirkondadevahelise sidususe suurendamine, valla ühistunde loomine;
- aktiivse kogukonnaelu toetamine;
- valla ajaloo-, kultuuri-, arhitektuurimälestiste (kirikud, mõisad, kalmistud jne) kasutamine turismis ja piirkonna tutvustamisel.

3.3.3 Tehniline taristu

Järva valda läbivad olulised riigiteed, mis ühendavad valla suuremate Eesti linnadega:

- põhimaantee nr. 2 Tallinn -Tartu -Võru –Luhamaa;
- põhimaantee nr. 5 Pärnu –Rakvere –Sõmeru;
- tugimaantee nr 39 Tartu -Jõgeva –Aravete;
- tugimaantee nr 49 Imavere -Viljandi -Karksi-Nuia;
- tugimaantee nr 25 Mäeküla -Koeru –Kapu;
- tugimaantee nr 13 Jägala –Käravete;
- mitmed kõrvalmaanteed.

Kohalikke teid, mis kuuluvad vallale või mille osas on vald sõlminud eraomanikega avalik kasutuse lepingud on vallas kokku 573 km. Arengukava kohaselt on neist kõvakattega kaetud

kokku 14% (10% maanteedest ning 65% tänavatest). Tänavavalgustus on olemas valla halduskeskuses, alevikes ja suuremates külates. Küll aga on olemasolev tänavavalgustus amortiseerunud ning vajab kaasajastamist.

Peamistele liikumisteedele nii riigimaantee ääres kui ka suuremates asulates on rajatud ka kergliiklusteed.

Järva maakonnaplaneeringus on esitatud perspektiivsed tolmuakatendiga teelõigud, mis on maakonna arengu tagamise olulisusest lähtuvalt määratud kolme kategooriasse. Järva valla haldusterritooriumile jäävad perspektiivse tolmuakatendiga teelõigud on esitatud järgnevas tabelis (vt Tabel 3.8).

Tabel 3.8. Perspektiivse tolmuakatendiga teelõigud Järva vallas (Järva maakonnaplaneering, 2017).

Nr	Nimi	Pikkus (km)	Tee nr	Kategooria
1	Seidla - Järva-Jaani	6,6	15143	I
2	Jootme - Koeru	1,3	15151	I
3	Vao – Päinurme – Sulustvere	13,3	15161	I
4	Piibe - Preedi – Koeru	3,6	17112	I
5	Kõisi – Koigi	8,7	15160	I
6	Anna - Peetri – Huuksi	5,9	15156	I
7	Ambla – Rava	10,4	15150	II
8	Aravete – Vistla	2,2	15203	II
9	Koigi -Laimetsa – Käsukonna	9	15167	II
10	Jootme – Koeru	4,9	15151	II
11	Seliküla – Paistevälja	3	15191	II
12	Kareda – Ammuta	3,1	15184	II
13	Kuusna -Tudre – Visusti	4,4	15189	II
14	Kalista -Koeru -Udeva –Preedi	20,3	15152	II
15	Valgehobusemäe	2,5	1290035	III
16	Kaalepi külatee	2,1	1290001	III
17	Aravete -Järva-Madise	5	15145	III
28	Eistvere tee	2,6	15166	III
19	Pilistvere – Imavere	4,7	24101	III
20	Kareda tee	1,2	2880006	III
21	Mäe – Prandi	3,4	15182	III
22	Adavere – Rutikvere	0,8	14163	III

Lisaks on maakonnaplaneeringus määratletud perspektiivsed trassikoridorid. Trassikoridor on maantee ja selle teenindamiseks vajalike rajatiste ehitamise maa-ala. Koostatud on ka maakonnaplaneeringu teemaplaneering, mis hõlmab lisaks Järvamaale ka Jõgevamaa ja Tartumaa maakonnaplaneeringuid. Maakonnaplaneeringuid täpsustav teemaplaneering "Põhimaantee nr 2 (E263) Tallinn- Tartu- Võru- Luhamaa trassi asukoha täpsustamine km 92,0 -183,0" käsitleb ka Järva valda läbivat põhimaanteed. Planeering on koostatud lõigule Mäo-Imavere. Antud lõigus kehtivad maakasutuse ning planeerimis- ja ehitustegevuse tingimused. Reserveeritud trassikoridor on sätestatud teemaplaneeringus.

Valla arengukava kohaselt pakuvad valla haldusterritooriumil kaugküttepiirkonnad 6 asustusüksust:

- Aravete alevik – teenuspakkujaks Aravete Agro OÜ (biogaas);
- Järva-Jaani alevi lõunapiirkond, Aravete alevik – teenuspakkujaks Järva Haldus AS;

- Koigi küla – teenuspakkujaks N.R. Energy OÜ;
- Järva-Jaani alevi põhjapiirkond – teenuspakkuja E-Piim AS;
- Imavere küla – teenuspakkuja Järva Haldus AS;
- Koeru alevik – teenuspakkuja Järva Haldus AS (kaks katlamaja);
- Peetri alevik – teenuspakkuja SW Energy OÜ;

Oma katlamaja omavad lisaks veel Natural AS (Laaneotsa küla), E-Piim AS (Järva-Jaani alevis), Karinu PM OÜ (Karinu külas) ja Koeru hooldekeskus (*Järva valla arengukava 2018-2025, 2018*). Täpsemalt kaugkütte piirkondade soojusvarustuse kohta on võimalik lugeda soojusmajanduse arengukavadest. Järva valla haldusterritooriumil kehtivad hetkel endiste omavalitsuste soojusmajanduse arengukavad:

- *Aravete aleviku kaugküttepiirkonna soojusmajanduse arengukava dokument;*
- *Järva-Jaani energeetika arengukava Järva-Jaani alevi soojamajanduse arengukava aastateks 2016-2026;*
- *Koigi ja Päinurme külade soojusmajanduse arengukavad aastateks 2016-2026.*

Arengukava lühiülevaates (2018) on esitatud, et majanduslikul tasuvusel on taastuenergia kasutamisele üleminek vallale kuuluvatel objektidel jätkuvalt eesmärgiks. Sellest lähtuvalt on osa vallahooneid läbi aastate läbinud rekonstrueeritud energiatõhusamaks. Küll on aga suur osa vallas asuvatest korterelamutest renoveerimata ning energiatõhusus madal, selle põhjuseks on korteriühistute mitte toimimine mitmes piirkonnas.

Keskkonnaregistri andmetel teenindab moodustatud Järva valla haldusterritooriumit 16 reoveekogumisala:

- Vao (RKA0510167) – Vao küla;
- Päinurme (RKA0510164) – Päinurme küla;
- Peetri (RKA0510169) – Ämbra küla, Peetri alevik;
- Käsukonna (RKA05101789) – (Käsukonna küla, Hermani küla);
- Käravete (RKA0510181) – Käravete küla, Märjandi küla;
- Koigi (RKA0510163) – Koigi küla;
- Koeru küla (RKA0510168) – Laaneotsa küla, Koeru alevik, Aruküla küla, Kapu küla, Santovi küla;
- Karinu (RKA0510176) – Karinu küla;
- Kaalepi (RKA0510599) – Kaalepi küla;
- Järva-Jaani (RKA0510177) – Järva-Jaani alev, Kuksema küla;
- Imavere (RKA0510179) – Imavere küla;
- Ervita (RKA0510165) – Ervita küla;
- Aravete (RKA0510180) – Aravete alevik, Mägise küla;
- Ambla (RKA0510182) – Ambla alevik, Raka küla, Jõgisoo küla;
- Albu (RKA0510184) – Albu küla;
- Ahula (RKA0510185) – Ahula küla.

Vee- ja kommunaalteenuseid pakuvad moodustatud valla haldusterritooriumil AS Paide Vesi (Ambla piirkond, Imavere piirkond, Kareda piirkond, Koigi piirkond), AS Järva Haldus (Koeru, Järva-Jaani piirkond, Albu piirkond).

Järva valla haldusterritooriumil kehtivad hetkel endiste omavalitsuste ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukavad:

- *Ambla valla ÜVKA kava 2016-2028;*

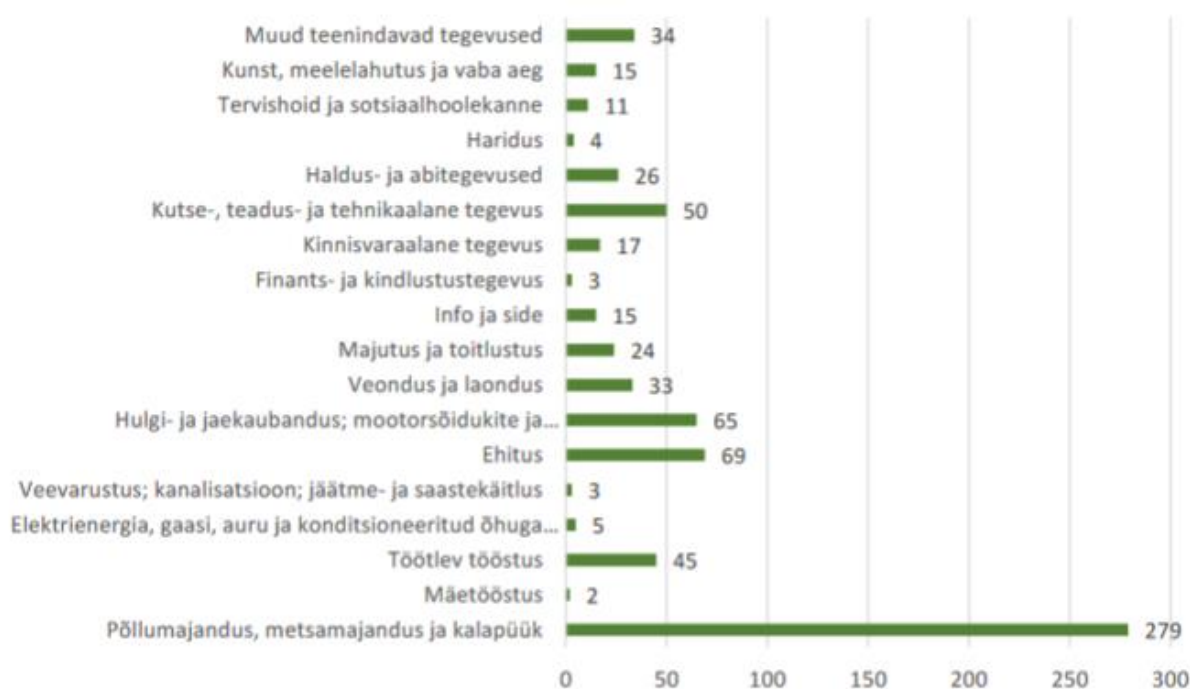
- Imavere ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2013-2024;
- Järva-Jaani ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2012-2023;
- Kareda ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2014-2026;
- Koeru ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2016-2028;
- Koigi ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2015-2027.

2018. aastal koostatud arengukavas on välja toodud, et valdavalt valla korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja on AS Eesti Keskkonnateenused, endise Albu valla territooriumil kehtib aga vabaturu piirkond. Täpsemalt on jäätmehoolduse hetkeseisu ja arengut kirjeldatud *Järva valla jäätmekavas 2018-2023*.

Järva valla territooriumile jääb osaliselt riigikaitseline ehitis Kaitseliidu Nurmsi/Koigi õppeväli.

3.3.4 Ettevõtluskeskkond

Järva valla arengukava (2018) kohaselt on valla haldusterritooriumil ettevõtteid kõige enam põllumajanduse, metsanduse ja kalapüügi kategoorias, millele järgnesid ehitus ning hulgi- ja jaekaubandus ning mootorsõidukite ja mootorrataste remondis tegutsevad ettevõtted (vt Joonis 3.9).

Joonis 3.9. Ettevõtete arv Järva vallas peamiste tegevusvaldkondade (EMTAK 2008) lõikes 2017. aastal. (Väljavõte: Järva valla arengukava 2018-2025. Lisa 1 Järva valla toimekeskkonna lühiülevaade, 2018)

Suurimateks ettevõteteks on Järva vallas Koeru alevikus tegutsev AS Konesko ja SA Koeru Hooldekeskus. Imavere piirkonnas on olulise tähtsusega ettevõteteks AS Graanul Invest ning AS Stora Enso Eesti. Koigi piirkonnas on suurimateks ettevõteteks OÜ Thermoarena ja Elen Puidutöötlemine OÜ. Järva-Jaani piirkonna olulisemateks ettevõteteks on OÜ Karinu PM, OÜ Metsataguse Agro, OÜ Paistevälja. Samuti tegeleb Järva-Jaani alevis üks Eesti suurimaid juustu-, piimapulbri- ja võitootjaid E-piim. Albu piirkonna suurimad ettevõtted on OÜ

Pakpoord, OÜ Tammsaare. Ambla piirkonnas OÜ Aravete Agro ja AS Aravete Saeveski ning Kareda piirkonnas AS Peetri Põld ja Piim (*Järva valla arengukava 2018-2025. Lisa 1 Järva valla toimekeskkonna lühiülevaade, 2018*).

Järva vald eristub paljudest Eesti piirkondadest oma muuseumirohkuse poolest. Tuntuim muuseum on A.H. Tammsaare muuseum Vargamäel, samuti asub piirkonnas Eesti piimanduse ajalugu tutvustav Eesti Piimandusmuuseum. Lisaks eelpool mainitutele paiknevad piirkonnas ka kinomuuseum, Järva-Jaani Tuletõrjemuuseum, Johan Pitka tubamuuseum aga ka kodukandi ajalugu tutvustavad muuseumid väiksemates asustusüksustes. Piirkonnas on ka kaks omanäolist objekti – Eesti üks väheseid, sisseseadega säilinud hollandi tüüpi tuulik (Seidla Tuulik) ning Järva-Jaani vanatehnika varjupaik, kuhu on huvilistele koondatud meie teedel lähiminevikus liikunud sõidukid, põllutehnika, teetöömasinad ning tuletõrjetehnika.

Lõbusat ajaviidet pakuvad ka Sassi talu jaanalinnufarm, Kilplaste teemapark, Eistvere jahimaja ja Jäägri villa (*Järva valla arengukava 2018-2025. Lisa 1. Järva valla toimekeskkonna lühiülevaade, 2018*).

Järva valla üheks oluliseks vaba-aja veetmise kohaks on ka Valgehobusemäe suusa- ja puhkekeskus Mägede külas. Suusa- ja spordikeskuses on tegevusi erinevateks aastaaegadeks – talvel teenindab keskus suusa- ja lumelauasportlaseid, suvel on võimalik kasutada looduskauneid liikumisradu jooksmiseks, orienteerumiseks või jalgrattaga sõitmiseks. Lisaks on Valgehobusemäel 25 m kõrgune Vaatetorn.

Piirkonnas paikneb ka mitmeid looduskauneid kohti (mh ka Kakerdaja raba, Kõrvemaa maastikukaitseala, suur osa Endla looduskaitsealast jms).

Kuigi Statistikaameti kohaselt on turistide arv piirkonnas aasta-aastalt tõusnud, on tekkinud iga-aastaselt juurde ka majutuskohi, mistõttu on tubade täitumis siiski 9% madalam, kui see oli viis aastat tagasi (*Järva valla arengukava 2018-2025. Lisa 1 Järva valla toimekeskkonna lühiülevaade, 2018*).

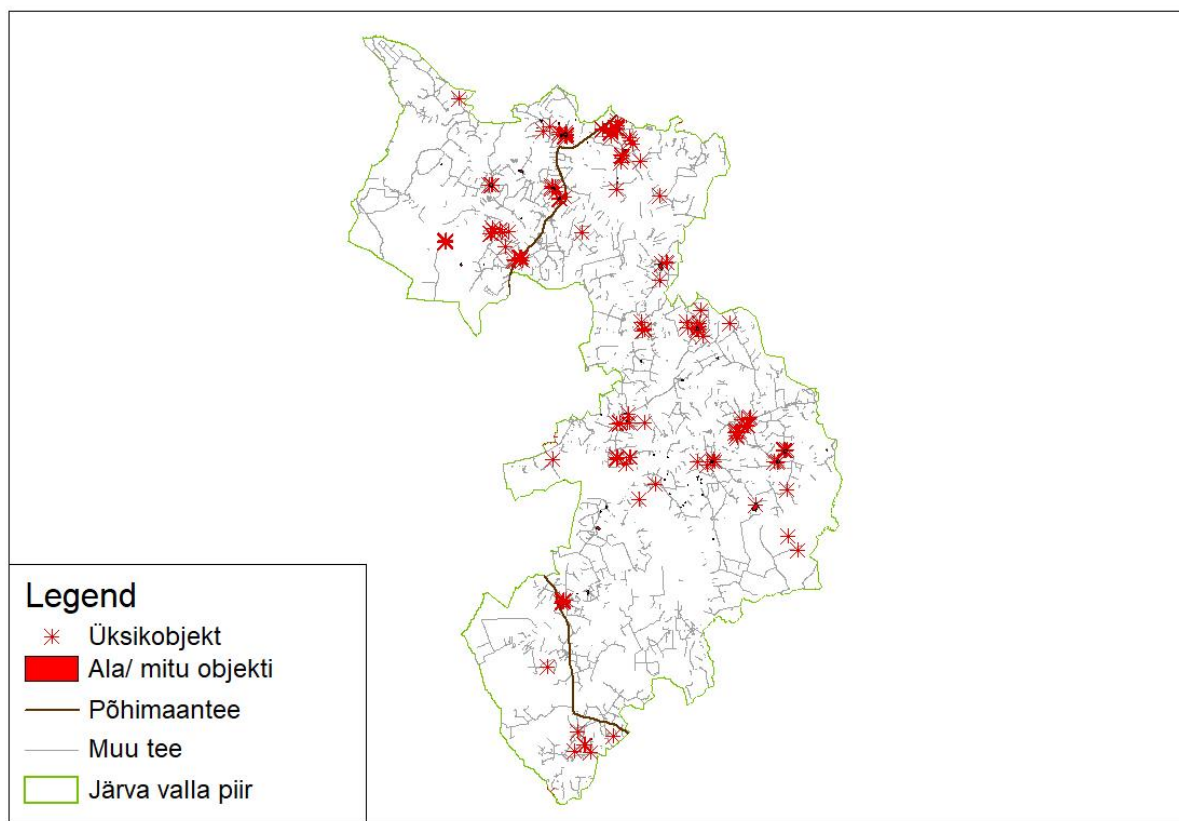
Lisaks eelnevale on *Järva valla arengukavas 2018-2025* toodud välja ettevõtluse ja turismi arendamise peamised väljakutsed:

- valla turismiinfo koondamine, nii vallasisene kui ka väline koostöö ja turundamine;
- ettevõtluskeskkonna loomine;
- viidastamine, infostendide paigaldamine;
- munitsipaalalamute rajamine;
- alustavate ettevõtjate toetamine, sh üüripindade pakkumine;
- olemasolevate muuseumite jätkusuutlik arendamine;
- koostöö RMK-ga.

3.3.5 Ajaloolis-kultuuriline keskkond, sh kultuuriväärtused

Olulise osa kultuuripärandist moodustavad traditsiooniline elulaad ja seda võimaldav inimtekkeline keskkond, mille säilitamise eesmärgil on määratletud ka piirkonna väärtuslikud maastikud (vt ptk 3.2.3).

Kultuurimälestiste registri (2019) andmetel paikneb Järva valla haldusterritooriumil kokku 31 ajaloomälestist, 143 arheoloogiamälestist, 103 ehitismälestist ja 177 kunstimälestist (vt Joonis 3.10). Lisaks paiknevad valla haldusterritooriumil hulgaliselt pärandkultuuriobjekte.

Joonis 3.10. Muinsuskaitseobjektid Järva vallas (Alus: Maa-amet, 2019; EELIS, 2019).

4 Strateegilise planeerimisdokumendi seos strateegiliste planeerimisdokumentidega

Üleriigiline planeering Eesti 2030+

Üleriigilise planeeringu, ehk Eesti 2030+ eesmärgiks on Eesti ruumilise arengu suunamine kõige üldisemates küsimustes. Üleriigiline planeering annab üldiseid põhimõtteid maakonnaplaneeringute ja omavalitsuste üldplaneeringute koostamiseks.

Eesti 2030+ täpsustab ja arendab edasi varasemas üleriigilises planeeringus võetud ruumilise arengu suundi. Planeering kajastab erinevaid teemasid, näiteks territoriaalseid ja ka merealasid ning käsitleb nii linnade kui maapiirkondade arengut. Tähtsaim arengueesmärk on tagada head elamisvõimalused igas Eesti paigas, nagu näiteks kvaliteetne elukeskkond ning hea taristustee. Asustusstruktuuri arendamisel on peamisteks eesmärkideks tagada parem töökohtade, hariduse ja erinevate teenuste kättesaadavus ning seda saab parandada toimepiirkondade sisese ja omavahelise sidustamise kaudu.

Maa kohtade planeerimisel tuleb mees pidada, et sealne elanikkond tegeleb enamasti põllu- ja metsamajandusega. Lisandväärtusena on juurde tekkinud teist tüüpi töökohti, nagu majutus-, toitlustus- ja turismiteenused, kaugtöö, erinevad ökotallid; aina rohkem töötajaid osaleb igapäevases tööalases pendelrändes linna ja maa vahel. Kuna maal elavad inimesed on üha enam linnastunud, siis tuleb maapiirkondade planeerimisel arvestama uut tüüpi kogukondadega. Püüasustuse hoidmiseks peab kõigis maakohtades olema aastaringselt sõidukõlblik avalik teedevõrk, võimalus liituda mõistliku hinna eest elektrivõrguga, kiire andmesidevõrguga ja saada puhast joogivett. Inimene peab saama lähikonnast otstarbekal viisil esmatähtsaid teenuseid ning pääsma ühissõidukiga iga päev maakonnakeskusesse (Üleriigiline planeering Eesti 2030+).

Järva maakonnaplaneering 2030+

Järva maakonna ruumilise arengu põhimõtted ja suundumused on välja töötatud tuginedes üleriigilisele planeeringule „Eesti 2030+“, seejuures on arvestatud maakonna eripäradega. Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“ on maakonna tasandil ruumilise arengu planeerimisel peamiseks suunda andvaks alusdokumendiks, ning lisaks riiklikele suunistele ja juhenditele. Maakonna eripäraga arvestamine võimaldab luua terviklikuma ja erinevaid valdkondi ühendava pikaajalise ruumilise lahenduse.

Järva maakonna ruumilise arengu visioon annab ülevaate olukorrast, mida maakonnaplaneeringuga saavutada soovitakse.

Visioon: Järvamaa on sidusa ruumistruktuuriga Eesti südameks olev maakond, kus väärtustatakse kvaliteetset ja mitmekesist elu- ja majanduskeskkonda ning mis loob eeldused paremaks elu- ja töökohtade kokku sobitamiseks, kohaliku majanduse elavdamiseks, laialdasemaks vaba aja veetmise ja õppimise võimalusteks. Järvamaal on head ja kiired ühendused nii maakonnasiseselt kui ka teiste maakondadega koondamaks üleriigiliselt äri- ja tootmistegevust ennekõike logistikasõlmedes asuvatesse maakondlikult olulistesse ettevõtluspiirkondadesse. Järvamaa üheks arengueeliseks on kiire ja hea ühendus Tallinnaga mööda Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa 2+2 sõidurajaga I klassi maanteed (*Järva maakonnaplaneering 2030+*).

Maakonnaplaneeringus on sätestatud Järvamaa arengueesmärgid ja põhiväärtused.

Arengeesmärgid:

- elanikkonna tööhõive on kõrge, tööjõud aktiivne, motiveeritud, haritud, kvalifitseeritud ning konkurentsivõimeline;
- inimeste tervena elatud iga on pikenenud ning vanaduspõlv väärkam ja õnnelikum;
- mainekas, atraktiivne, avatud ja arenev maakond, kus elavad ärksa meele ja positiivse hoiakuga inimesed, kes väärtustavad kogukondlikku mõtteviisi ning võtavad vastutuse oma elukeskkonna eest;
- mitmekesise majandusstruktuuriga, ettevõtjasõbralik ja tasuvaid töökohti pakkuv Kesk-Eesti maakond;
- heade ühenduste, kaasaegse infrastruktuuri ja puhta loodusega ning säästlikkust väärtustav maakond;
- Paide kui maakonnakeskus on kujunenud tugevaks tõmbekeskuseks ning teeninduskeskustes pakutakse kvaliteetseid avalikke teenuseid.

Põhiväärtused:

- inimeste väärtustamine ja tunnustamine –inimeste arengu ning muutumiste märkamise, kogukonda panustamise esiletõstmine;
- arenguvõime –inimeste õppimistahe ja võime muutustega kohaneda;
- kogukonna kokkukuuluvustunne ja koostöö –erinevate organisatsioonide ja huvirühmade pühendumine ühiste eesmärkide ja kokkulepete elluviimisele.

Järva valla arengukava 2018-2025

Järva valla arengukavas on esitatud kolmest komponendist koosnev raamistik, mis on vallaülese strateegia aluseks: Visioon, strateegilised eesmärgid ja meetmed.

Visioon: Järva vald on tugev võrgustikupõhine maaomavalitsus, mis on strateegiliselt juhitud, tõhus ja konkurentsivõimeline. Kõigis valla piirkondades on puhas elukeskkond ning heal tasemel kohalikud teenused ja taristu, piirkonnad on omanäolised ja kutsuvad, vallaelanikud on oma elukohaga rahul. Järva vallas on sidusad ja koostööd tegevad kogukonnad. (*Järva valla arengukava 2018-2025*).

Järgnevalt on esitatud arengukavas püstitatud kolm strateegilist eesmärki:

- Strateegiline eesmärk 1: Järva vald on strateegiliselt juhitud ja võimekas võrgustikupõhine omavalitsus, kus rakendatakse parimaid praktikaid piirkonna konkurentsivõime ja tasakaalustatud arengu tagamiseks;
- Strateegiline eesmärk 2: Kõigis Järva valla piirkondades on puhas elukeskkond ning heal tasemel kohalikud teenused ja taristu, valla piirkonnad on omanäolised ja kutsuvad, vallaelanikud on oma elukohaga rahul;
- Strateegiline eesmärk 3: Järva vald on sidus ja koostööd tegev omavalitsus.

Iga strateegilise eesmärgi elluviimist toetavad meetmed, milledest lähtub ka valla tegevuskava.

Tabel 4.1 Järva valla strateegilised eesmärgid ja neid toetavad meetmed (Järva valla arengukava 2018-2025).

Strateegiline eesmärk	Meetmed
Strateegiline eesmärk 1	Pädev ja motiveeritud meeskond
	Optimaalselt korraldatud, tõhus ja kaasav juhtimine
Strateegiline eesmärk 2	Heal tasemel ja optimaalselt korraldatud kohalikud avalikud teenused
	Vajadusest lähtuv kaasaegne taristu ja avalik ruum
	Kohaliku eripära võimendamine ja ettevõtluskeskkonna arendamine
Strateegiline eesmärk 3	Piirkondade vaheline koostöö ja sidusus
	Koostöö teiste omavalitsusüksuste partneritega

Moodustunud uue omavalitsusüksuse Järva valla territooriumil kehtivad käesoleval ajal 7 üldplaneeringut:

- Albu valla üldplaneering, kehtestatud 26.11.2015 otsus nr 48;
- Ambla valla üldplaneering, kehtestatud 28.05.2009.a otsus nr 25;
- Imavere valla üldplaneering, kehtestatud 19.06.2008.a otsusega nr 13;
- Järva-Jaani üldplaneering, kehtestatud 27.08.2009. a otsusega nr 29;
- Kareda valla üldplaneering, kehtestatud 22.09.2009. a otsusega nr 17;
- Koeru valla üldplaneering, kehtestatud 18.11.1999. a otsusega nr 20;
- Koigi valla üldplaneering, kehtestatud 13.10.2011 otsusega nr 58.

5 Strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju (sh mõjutatavad keskkonnaelemendid ja eeldatavad mõjuallikad) ning KSH sisu

5.1 Eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju, mõjutatavad keskkonnaelemendid ja eeldatavad mõjuallikad

KSH aruanne peab käsitlema KeHJS § 40 nimetatud teemasid, arvestades seejuures üldplaneeringu eesmärke ja käsitletavat territooriumi. Lähtudes KeHJS-i § 40 lõikest 4 käsitletakse KSH aruandes kavandatava tegevuse mõju keskkonnale, sealhulgas inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale, bioloogilisele mitmekesisusele, populatsioonidele, taimedele, loomadele, kaitstavatele loodusobjektidele, pinnasele, vee ja õhu kvaliteedile, kliimamuutustele, kultuuripärandile ja maastikele ning hinnangut jäätmetekke võimaluste kohta.

PlanS § 80 lõige 2 sätestab KSH väljatöötamise kavatsuse sisu järgmiselt: „Keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuses märgitakse keskkonnamõju hindamise ulatus ja eeldatav ajakava ning üldplaneeringu rakendamisega eeldatavalt kaasneda võiv oluline keskkonnamõju, sealhulgas mõju inimese tervisele, piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus, võimalik mõju Natura 2000 võrgustiku alale ja muu planeeringu koostamise korraldajale teadaolev asjasse puutuv teave“.

Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel lähtutakse Järva valla üldplaneeringus käsitletavatest valdkondadest ja nende üldistustasemest ning eelkõige hinnatakse nende valdkondadega seonduvaid mõjusid, mis lahendatakse üldplaneeringu koostamise käigus (alade juhtotstarvete ja tingimuste määratlemine või täpsustamine, nt rohevõrgustiku alade ja väärtuslike maastike piiride ja kasutamistingimuste täpsustamine, maakasutuse ja selle tingimuste seadmine, ehituskeeluvööndi täpsustamine jne). KSH olulisimaks eesmärgiks on planeeringu koostamisel leida sellised lahendused, mille puhul oleks võimalik vältida või maksimaalselt vähendada ebasoodsat mõju inimese tervisele, elukeskkonnale ja looduskeskkonnale.

Eeldatavalt kaasneva keskkonnamõju määratlemisel on oluline esmalt kindlaks määrata võimalikud mõjuallikad ja mõjutatavad keskkonnaelemendid. Mõjuallikate määratlemisel on lähtutud üldplaneeringu tasandil käsitletavatest teemadest ja objektidest. Sellest tulenevalt on võimalikud mõjuallikad:

- maa- ja veealade planeeritav kasutamine (sh planeeritavad elamualad, tööstusalad, tuuleenergia tootmisalad, puhke- ja virgestusalad jt maakasutuse juhtfuntsioonid);
- maardlate ja maavaravaru kaevandamisest mõjutatud alade kavandatav kasutamine;
- ÜP-ga määratavad tehnorajatised;
- ühisveevärgi veehaarded, kalmistud, reoveekogumise alad jms, mis võivad mõjutada asustuse ja maakasutuse suunamist;
- rohevõrgustiku elemendid, väärtuslikud maastikud, väärtuslikud põllumajandusmaad, kaitsealused loodusobjektid (nt Matsalu rahvuspark jt) jms, mis võivad mõjutada asustuse ja maakasutuse suunamist;
- riigikaitse otstarbega maa-alad ja nendest lähtuvad piirangud.

Üldplaneeringu elluviimisel mõjutatavad keskkonnaelemendid:

- Looduskeskkond:
 - o loodusvarad: põhjavesi, pinnavesi, mets, maavarad jms;
 - o kaitsealused loodusobjektid, sh Natura 2000 alad;
 - o roheline võrgustik;
 - o muud väärtuslikud looduskooslused (niidualad, märgalad, vääriselupaigad jmt);
 - o taimestik ja loomastik ning bioloogiline mitmekesisus;
 - o väärtuslikud maastikud;
 - o mõju kliimamuutustele.
- Kultuuriline keskkond:
 - o piirkonna identiteet (traditsiooniline elulaad) ja kultuuripärand;
 - o miljööväärtuslikud alad;
 - o kultuurimälestised;
 - o pärandkultuuriobjektid.
- Sotsiaalne keskkond:
 - o inimese tervis ja heaolu (läheldes joogi- ja suplusvee kvaliteedist, välisõhu seisundist, lõhnaärringust, radooniriskist ja mürast);
 - o tööhõive ja töökohtade kättesaadavus;
 - o teenuste kättesaadavus (arstiabi, haridus, ühistransport, kultuur, puhke- ja rekreatsioonivõimalused jms).
- Majanduslik keskkond:
 - o põllumajanduslik tootmine ja väärtuslikud põllumajandusmaad;
 - o maaparandussüsteemid;
 - o metsandus;
 - o tööstuslik tootmine ja väiketootmine;
 - o turism (sh kultuuripärandiga seotud);
 - o teenindussektor;
 - o taristu kättesaadavus (sh liikluskorraldus, ühistransport, elektrivarustus jm).

Keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus täpsustatakse võimaliku mõju iseloom ja ulatus lähtuvalt mõjuallikatest ja mõjutatavatest keskkonnaelementidest.

Käesoleva üldplaneeringu koostamisel peab hindama võimalikku mõju Natura 2000 loodus- ja linnualadele. Kuivõrd üldplaneeringu koostamise algfaasis ei ole veel selge kas ja milliseid Natura 2000 võrgustiku alasid võidakse mõjutada, siis täpsustakse seda KSH aruande koostamise ja üldplaneeringu koostamise faasis. **Eeldatavalt ei kaasne üldplaneeringuga olulist mõju Natura 2000 alade kaitse-eesmärkidele, kuna tuleb välja töötada selline planeeringulahendus, mis arvestab Natura 2000 alade kaitse-eesmärke.**

Arvestades Järva valla paiknemist, siis ei ole ette näha (riigi)piiriülese mõju esinemist. Üldplaneeringu ja KSH koostamise protsessi käigus võib lisanduda teemasid, mille mõjusid tuleb töö käigus hinnata.

5.2 KSH sisu

Planeeringulahenduse väljatöötamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine on omavahel tihedalt seotud ning paralleelselt kulgevad protsessid. Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel vaadeldakse üldplaneeringu elluviimisega kaasnevaid mõjusid keskkonnale, et tagada laiemate keskkonnaaspektide arvestamine üldplaneeringu lahenduses ning saavutada tasakaalustatud ruumiline areng. KSH abil tahetakse jõuda strateegilise arengudokumentini, mis arvestab Eestis aset leidvate sotsiaalsete protsessidega, samuti Järva maakonna, Järva valla ja Eesti Vabariigi strateegiliste arengudokumentidega. Üldplaneeringu elluviimisega kaasneb loodetavasti soodne (positiivne) mõju sotsiaalsele keskkonnale, looduskeskkonnale ja majanduslikule keskkonnale.

Mõjude hindamisel lähtutakse nii keskkonnakomponendi kesksest lähenemisest (üldplaneeringu mõju keskkonnale) kui ka hinnatakse keskkonnast enesest tulenevaid mõjusid.

KSH käigus hinnatakse ja võrreldakse kaasnevaid olulisi mõjusid. Lisaks pakutakse KSHs vajadusel välja ja võrreldakse töö käigus tekkivaid nn objektipõhiseid ja maakasutuse alternatiivseid lahendusi (alternatiivid) ning antakse hinnang sobivama alternatiivi valikuks. Objektipõhised ja maakasutuse alternatiivsete lahenduste täpne sisu selgub planeerimise ja KSH protsessi käigus.

KSH aruandes kirjeldatakse kas teatud tegevusega kaasneb otsene, kaudne, ebasoodne (negatiivne) või soodne (positiivne) oluline mõju. Kirjeldatakse mõju iseloomu, suurust, ulatust, esinemise tõenäosust ja kestvust. Pärast hindamist tehakse vajadusel ettepanekuid ebasoodsa mõju vältimiseks ja/või leevendamiseks. Hindamisel arvestatakse väljastpoolt planeeringuala tulenevate oluliste mõjudega ning mõjude kumuleerimisega.

KSH aruande eelnõu sisu osas lähtutakse KeHJS § 40 lg 2, 3 ja 4 toodud nõuetest, mille alusel koosneb KSH aruanne vähemalt järgnevatest põhiosadest:

- 1) üldplaneeringu sisu ja peamiste eesmärkide iseloomustus;
- 2) üldplaneeringu seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega;
- 3) eeldatavalt oluliselt mõjutatava keskkonna kirjeldus;
- 4) hindamismetoodika kirjeldus;
- 5) alternatiivsete arengustsenaariumite kirjeldus (sh ülevaade põhjustest, mille alusel valiti alternatiivsed arengustsenaariumid; käsitletakse eeskätt nn objektipõhiseid ja maakasutuse alternatiivseid lahendusi);
- 6) alternatiivsete arengustsenaariumite võrdlus (ülevaade sellest, kuidas saadi parim alternatiivne arengustsenaarium; käsitletakse eeskätt nn objektipõhiseid ja maakasutuse alternatiivseid lahendusi);
- 7) üldplaneeringu jaoks olulised rahvusvahelised, Euroopa Liidu või riiklikud keskkonnakaitse eesmärgid ja kirjeldus, kuidas neid eesmärke ja muid keskkonnakaalutlusi on strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel arvesse võetud (vastavusanalüüs);
- 8) hinnang eeldatavalt olulise vahetu, kaudse, kumulatiivse, sünergilise, lühi- ja pikaajalise, soodsa ja ebasoodsa mõju kohta keskkonnale, sealhulgas inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale, bioloogilisele mitmekesisusele, populatsioonidele, taimedele, loomadele, pinnasele, vee ja õhu kvaliteedile, kliimamuutustele, kultuuripärandile ja maastikele, hinnangut jäätmetekke võimaluste kohta (sh erinevate mõjude omavahelised seosed ja üldplaneeringu elluviimisest

lähtuvad keskkonnaprobleemid, eelkõige, mis on seotud kaitstavate loodusobjektidega, sealhulgas Natura 2000 võrgustiku aladega);

- 9) üldplaneeringu elluviimisega kaasneva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks ja leevendamiseks kavandatud meetmed ning nende meetmete eeldatava tõhususe hinnang;
- 10) ülevaade üldplaneeringu elluviimisega kaasneva keskkonnamõju strateegilise hindamise korraldamise, avalikkuse kaasamise tulemuste kohta;
- 11) ülevaadet raskustest, mis ilmnesh keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamisel;
- 12) üldplaneeringu elluviimisega kaasneva olulise keskkonnamõju seireks kavandatud meetmete ja mõõdetavate indikaatorite kirjeldust;
- 13) KSH kokkuvõte;
- 14) Avalike arutelude protokollid ja KSH muud lisad;
- 15) Asutuste ja isikute ettepanekud, vastuväited ja küsimused ning ülevaade nende arvestamisest või arvestamata jätmise põhjendustest.

KSHs ei käsitleta null-alternatiivi ehk tõenäolist arengut juhul, kui strateegilist planeerimisdokumenti ellu ei viida, kuna vastavalt *Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 14¹ lõikele 11* peab haldusterritoriaalse korralduse muutmise tulemusena moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu algatama moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse üldplaneeringu ühe aasta jooksul kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast arvates ning kehtestama üldplaneeringu kolme aasta jooksul selle algatamisest arvates. Seega ei ole null-alternatiiv reaalne alternatiiv.

5.3 KSH hindamismetoodika ja kirjeldus

KSH käigus lähtutakse KeHJS ja PlanS nõuetest. Mõjude hindamisel lähtutakse nii keskkonnakomponendi kesksest lähenemisest (üldplaneeringu mõju keskkonnale) kui ka hinnatakse keskkonnast enesest tulenevaid mõjusid. Mõjude hindamise lähtekohaks on üldplaneeringu kui strateegilise ruumilise arengudokumendi iseloom. Mõjude hindamisel püstitakse üldplaneeringu täpsusastmes ja keskendutakse teemadele, mida saab üldplaneeringuga reguleerida ning mis on konkreetse planeeringulahenduse puhul olulised

Peatükis 5.1 on esitatud planeeringulahenduse elluviimisega kaasnevad ning kaasneda võivad mõjud, millele Järva valla üldplaneeringu KSH läbiviimisel tuleb keskenduda. KSH läbiviimisel arvestatakse järgmiste olulisemate mõjuvaldkondadega (vt täpsemalt mõjutatavaid keskkonnaelemente ptk 5.1.):

- Mõju sotsiaalsele keskkonnale, sh inimese tervisele, heaolule (sh välisõhu kvaliteedile ja müraolukorrale);
- Mõju majanduskeskkonnale ja tehiskeskkonnale (taristule);
- Mõju kultuurilisele keskkonnale, sh kultuuripärandile;
- Mõju looduskeskkonnale ja ökosüsteemi teenustele (loodusvaradele nagu põhja- ja pinnavesi, maavarad, pinnas, taimestikule ja loomastikule, sh kaitstavatele loodusobjektidele ja rohevõrgustikule jmt).

Ökosüsteemiteenused võib jagada nelja olulisemasse rühma (<https://www.envir.ee/>):

1. Tugiteenused - teenused nagu aineringe, mullateke, fotosüntees, elupaigad.
2. Reguleerivad teenused - teenused, mis mõjutavad kliimat, vee-, õhu- ja mullakvaliteeti, veevarusid, üleujutusi, samuti tolmeldamine.
3. Varustusteenused, ka tootvad teenused - teenused, mida inimene saab ökosüsteemilt, näiteks toidu, vee, puidu jm materjalidena.

4. Kultuuriteenused, ka rekreatiivsed teenused - teenused, millega loodus pakub esteetilist ja vaimset naudingut, mis on lõõgastumise koht ja uute teaduslike teadmiste allikas.

KSH koostamisel kasutatakse kaht peamist metoodilist lähenemist: vastavusanalüüs ja välismõjude analüüs.

Vastavusanalüüs hinnatakse, kui edukalt aitab Järva valla üldplaneering täita teistes strateegilistes arengudokumentides püstitatud keskkonnanäesmärgid. Vastavusanalüüsi abil hinnatakse, kuidas erinevad kavandatavad planeeringulahendused aitavad eesmärkide täitmisele kaasa. Vastavusanalüüsis püütakse hinnata:

- ✓ kas ja mil määral kavandatav piirab (piiritleb) arenguid või tegevusi;
- ✓ kas ja mil määral kavandatav toetab arenguid ja tegevusi;
- ✓ kuidas ja mil määral kavandatav väärtustab olemasolevat.

Välismõjude analüüs on lähenemine, mis võrdleb kavandatavaid tegevusi välismõjude spektri osas (kas tänu kavandatavale tegevusele võivad keskkonnanäingimused muutuda paremaks või halvemaks). Välismõjude analüüsis hinnatakse Järva valla planeeringulahenduse mõju eelpool nimetatud keskkonnanäelementidele planeeritavate maakasutuse funktsioonide kaupa.

Mõjude hindamisel kasutatakse muuhulgas erinevate varem teostatud uuringute andmeid, analoogiaid, geoinfosüsteemide (GIS) rakendusi, erinevaid riiklike andmebaaside andmeid (nt EELIS, Maa-amet) ja muud asjakohast teavet või vahendit, mis võimaldas tagada KSH aruande järelduste adekvaatsuse (sh mõju ja olulise mõju eristamise).

Välismõjude analüüsi käigus hinnatakse mõjusid eeskätt kvalitatiivselt (kirjeldavalt) erinevate loodus- ja sotsiaal-majandusliku keskkonna elementide suhtes (ekspertarvamused, konsultatsioonid jms). Vajadusel kasutatakse ka hindamismaatrikseid, võtmetegurite kaalumist jne. Võimalusel hinnatakse mõjusid eri keskkonnanäelementidele ka kvantitatiivselt. Arvestades üldplaneeringu strateegilist taset ja seda, et planeeritu osas puudub sageli piisavalt detailne informatsioon, on siiski kvantitatiivsete hinnangute andmine keeruline ning seetõttu pole paljude keskkonnanäelementide osas kvantitatiivsete hinnangute andmine võimalik. KSH käigus antavad hinnangud jagunevad üldjuhul lühi- ja pikaajalisteks.

Kuna KSH lähtub strateegilise planeerimisdokumendi täpsusastmest, hinnatakse ka mõjusid oluliselt üldisemal tasemel kui näiteks detailplaneeringu või tegevusloa tasandil, seejuures ei viida KSH käigus läbi täiendavaid uuringuid. Hinnangute andmisel tuginetakse olemasolevatele planeeringute, uuringute, riiklike ja maakondlike sektorarengukavade, seire- ja statistika- ning teadusandmetele ja muude allikate materjalidele. Muuhulgas tuginetakse juhendmaterjalile Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat (2017) (http://www.envir.ee/sites/default/files/raamat_2017_final.pdf).

Järva valla üldplaneeringu KSH raames hinnatakse võimalikku mõju Natura 2000 võrgustiku aladele esmalt läbi eelhindamise protsessi. Juhul, kui on ilmne, et üldplaneeringuga kavandatakse Natura võrgustiku alale olulist keskkonnamõju avaldavat tegevust ja tegevuse üksikasjad on teada, viiakse läbi ka asjakohane hindamine. Natura hindamisel lähtutakse juhendmaterjalist "Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis" (2017).

6 Koostöö ja kaasamine

Üldplaneeringu ja KSH koostamisse kaasatakse isikud, kelle õigusi ja huve planeering võib mõjutada või kes on avaldanud soovi olla koostamisse kaasatud. Lisaks kaasatakse asutusi, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või planeeringuala ruumiliste arengusuundumuste vastu. Huvitatud osapoolte seas on lisaks valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu ning planeeritava maa-ala elanikke esindavad mittetulundusühingud ja sihtasutused.

Isikud ja asutused, keda strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle strateegilise planeerimisdokumendi vastu on esitatud (lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse koostamise hetkel) esitatud alljärgnevas Tabel 6.1. Strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatavast huvitatud isikud ja asutused.

Tabel 6.1. Strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatavast huvitatud isikud ja asutused.

Huvigrupp	Asutus / isik
Naaberomavalitsused (koostöö tegijad ja hilisemad kooskõlastajad)	
	Paide linn
	Türi vald
	Põltsamaa vald
	Põhja-Sakala vald
	Jõgeva vald
	Väike-Maarja vald
	Tapa vald
	Anija vald
	Kose vald
Ministeeriumid (koostöö tegijad ja hilisemad kooskõlastajad)	
	Rahandusministeerium
	Kaitseministeerium
	Keskkonnaministeerium
	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
	Siseministeerium
	Maaeluministeerium
Ametid ja riigiasutused (koostöö tegijad ja hilisemad kooskõlastajad)	
	Keskkonnaamet
	Lennuamet
	Maa-amet
	Maanteeamet
	Muinsuskaitseamet
	Päästeamet
	Politsei-ja piirivalveamet
	Põllumajandusamet
	Põllumajandusuuringute Keskus
	Terviseamet

	Tehnilise Järelevalve Amet
	Veterinaar- ja Toiduamet
	Kaitseliit
Äriühingud ja ettevõtted (kaastavad)	
	Riigimetsa Majandamise Keskus
	Eesti Keskkonnaühenduste Koda
	Elektrilevi OÜ
	Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutus
	Elering AS
	Telia Eesti AS
	MTÜ Eesti Erametsaliit
	AS Gaasivõrgud
	SA Järvamaa Arenduskeskus
	MTÜ Järvamaa Omavalitsuste Liit
	AS Järva Haldus
	AS E-Piim Tootmine
	OÜ Metstaguse Agro
	OÜ Paistevälja
	OÜ Karinu PM
	OÜ Arctic Finland House
	AS Peetri Põld ja Piim
	Olsson&Nielsen Nordic OÜ
	A&D Invest OÜ
	OÜ Kalamatsi Meierei
	Saint-Gobain Ehitustooted AS
	Tammsaare OÜ
	AS Aravete Agro
	OÜ Terasman
	Camelat OÜ
	OÜ Preesi
	Aravete Metallitööde OÜ
	AS Natural
	AS Konesko
	OÜ Fineltec Baltic
	Tammelaks OÜ
	OÜ Järva PM
	Abaja Farm OÜ
	Lynx OÜ
	SA Koeru Hooldekeskus
	Sirloin OÜ
	Brommont OÜ
	Stora Enso Eesti OÜ
	AS Risti Agro
	AS Graanul Invest
	OÜ Koigi

	OÜ Sõrandu Farm
	AS Veskimäe
	OÜ Thermoarena
	Lapavira OÜ
	Marrek Puit OÜ
	Elen PT OÜ
	AS Roger Puit
	OÜ Valga Puu
	OÜ Tarmo Vara
	PTP Mets TÜH
	OÜ Metsagrupp
	OÜ Karo Mets
	OÜ Eremka
	Metsatervenduse OÜ
Kogukonnad, ühendused, seltsid (kaasatavad)	
	MTÜ Eistvere Küla Selts
	MTÜ Imavere Sotsiaalkapital
	MTÜ Imavere Kultuuriselts
	Hermanni seltsing
	SA Eesti Piimandusmuuseum
	MTÜ Koigi Kultuuriselts
	MTÜ Päinurme Külaselts
	MTÜ Prandi Küla ja Allikad
	MTÜ Sõrandu Külaselts
	MTÜ Viru Küla Selts
	MTÜ Karessen
	MTÜ Esna Selts
	MTÜ Esna küla selts
	MTÜ Energia- ja Tervisekeskus
	MTÜ Müüsleri ja Kõisi Küla Selts
	MTÜ Järva-Jaani Tuletõrje Selts
	MTÜ Jürimardi Talumuuseum
	MTÜ KARAME
	MTÜ Seliküla Jalgsema Külaselts
	MTÜ Kuksema Ühendus
	MTÜ Salutaguse Nelja Küla Selts
	MTÜ Ervita Külaselts
	MTÜ Vao Külaselts
	MTÜ Sääsküla Külaselts
	MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts
	MTÜ Käravete Küla Selts
	SA Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskus
	SA A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel
	MTÜ Albu valla külade selts
	Kaalepi Küla Seltsing

	MTÜ Järva-Madise Külaselts
	MTÜ Metsaõpe
	MTÜ Türi-Tamsalu Matkatee
	EELK Järva-Jaani Ristija Johannese Kogudus
	EELK Püha Matteuse Järva-Madise Kogudus
	EELK Järva-Peetri Püha Peetruse Kogudus
	EELK Ambla Maarja Kogudus
	EELK Koeru Maarja-Magdaleena Kogudus
Järva valla hallatavad asutused (kaasatavad)	
	Albu Põhikool
	Albu Rahvamajad
	Albu Raamatukogu
	Ahula Raamatukogu
	Albu Noortekeskus
	Ahula Sotsiaalne Varjupaik
	Aravete Keskkool
	Ambla-Aravete Kool
	Ambla Kultuurikeskus
	Ambla Raamatukogu
	Aravete Raamatukogu
	Käravete Raamatukogu
	Aravete Hooldekeskus
	Aravete Spordi- ja Tervisekeskus
	Imavere Põhikool
	Imavere Lasteaed Mõmmi
	Imavere Rahvamaja
	Imavere Raamatukogu
	Käasukonna Külaraamatukogu
	Imavere Valla Avatud Noortekeskus
	Imavere Päevakeskus
	Koigi Kool
	Koigi Raamatukogu
	Päinurme Raamatukogu
	Koigi Noortekeskus
	Päinurme Rahvamaja
	Järva-Jaani Gümnaasium
	Järva-Jaani Lasteaed Jaanilill
	Järva-Jaani Kultuurimaja
	Järva-Jaani Raamatukogu
	Karinu Raamatukogu
	Järva-Jaani Valla Avatud Noortekeskus
	Peetri Kool ja Lasteaed
	Peetri Rahvamaja
	Kareda Raamatukogu
	Koeru Keskkool

	Koeru Muusikakool
	Koeru Lasteaed Päikeseratas
	Koeru Kultuurimaja
	Koeru Raamatukogu
	Koeru Perekodu
	Koeru Noortemaja
Soov olla kaasatud (kaasatavad)	
	Raivo Agu
	Ülle Läll
	Tarmo Läll
	... lisanduvad töö käigus

Koostatud KSH VTK-le ja LS-le esitasid seisukohti ja avaldasid arvamust kokku 29 isikut ja asutust:

1. Põllumajandusuuringute Keskus;	18. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järe-
2. Lennuamet;	levalve Amet;
3. Maaeluministeerium;	19. Elektrilevi OÜ;
4. Rahandusministeerium;	20. EELK Järva-Peetri Püha Peetruse
5. Veeteede Amet;	Kogudus;
6. Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon;	21. Terviseamet;
7. Karo Mets OÜ, Eremka OÜ;	22. MTÜ Karessen;
8. Kose vallavalitsus;	23. MTÜ Tamsalu Matkatee;
9. Maa-amet;	24. Anija Vallavalitsus;
10. Tapa vallavalitsus;	25. Siseministeerium;
11. Muinsuskaitseamet;	26. Keskkonnaamet;
12. Päästeameti Lääne pääste-keskus;	27. Kaitseministeerium;
13. Riigimetsa Majandamise Keskus;	28. Paide Linnavalitsus;
14. Põllumajandusamet;	29. Majandus-
15. Maanteeamet;	Kommunikatsiooniministeerium.
16. Koigi Raamatukogu;	
17. Politsei- ja Piirivalveamet;	

Esitatud ettepanekute ja valla seisukohaga on võimalik tutvuda Järva valla üldplaneeringu lähteseisukohtade peatükis 6.

7 Protsessi eeldatav ajakava

Protsessi läbiviimise orienteeruv ajakava on toodud Tabel 7.1. Eeldatav ajakava.. Juhul kui ilmnevad vastavasisulised asjaolud (täiendavate uuringute läbiviimise vajalikkus vms aspekt) võib ajakava muutuda.

Tabel 7.1. Eeldatav ajakava.

Etapp	Toimumise aeg
Üldplaneeringu ja KSH algatamine (Järva Vallavolikogu 27. september 2018 otsus nr 50 „Järva valla üldplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine“)	27. september 2018
1. etapp ÜP koostamise ja KSH eeltööd	mai 2019 – september 2019
1.1. ÜP lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse koostamine (ÜP ja KSH koostamiseks vajalike alusandmete kogumine ja analüüsimine. ÜP lähteseisukohtade täiendamiseks ja täpsustamiseks vallale ettepanekute tegemine ning ÜP lähteseisukohtade põhjal KSH väljatöötamise kavatsuse koostamine)	mai – juuni 2019
1.2. ÜP lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse esitamine ettepanekute saamiseks	juuli 2019
1.3. Ettepanekute alusel ÜP lähteseisukohtades ja KSH väljatöötamise kavatsuses muudatuste tegemine	august 2019
1.4. ÜP lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse avalikustamine koos ettepanekutega	september 2019
2. etapp ÜP eskiisi ja KSH aruande eelnõu koostamine	september 2019 – juuli 2020
2.1. ÜP eskiisi koostamine ja KSH aruande eelnõu koostamine	september 2019 – märts 2020
2.2. ÜP eskiisi ja KSH aruande eelnõu tutvustamine volikogule	märts 2020
2.3. ÜP eskiisi ja KSH aruande eelnõu avalikust väljapanekust teatamine ja avalik väljapanek, kirjalikele arvamustele põhjendatud seisukoha teatamine	aprill – mai 2020
2.4. ÜP eskiisi ja KSH aruande eelnõu avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu	juuni 2020

2.5. Avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu tulemuste alusel muudatuste sisseviimine	juuni - juuli 2020
3. etapp ÜP ja KSH aruande eelnõu koostamine	juuli 2020 – detsember 2020
3.1. ÜP ja KSH aruande eelnõu koostamine	juuli – september 2020
3.2. ÜP ja KSH aruande eelnõu kooskõlastamine ja arvamuse küsimine	oktoober – november 2020
3.3. Kooskõlastamise tulemuste analüüs ja ettepanekute sisseviimine - vajadusel uuesti kooskõlastamiseks esitamine. KSH aruande tulemuste lisamine ÜP-sse.	november - detsember 2020
4. etapp ÜP ja KSH aruande vastuvõtmine	jaanuar 2021
4.1. ÜP ja KSH aruande esitamine volikogule vastuvõtmiseks	jaanuar 2021
4.2. ÜP avalik väljapanek, kirjalikele arvamustele põhjendatud seisukoha teatamine	veebruar – märts 2021
4.3. Avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu	mai 2021
4.4. ÜP täiendamine avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu tulemuste põhjal	juuni 2021
5. etapp ÜP heakskiitmine	juuni – september 2021
6. etapp ÜP kehtestamine	oktoober 2021
6.1. ÜP esitamine volikogule kehtestamiseks	oktoober 2021
6.2. ÜP kehtestamisest teavitamine	oktoober 2021

8 Strateegilise planeerimisdokumendi ja KSH osapooled

Teave ÜP ja KSH protsessis osalevate osapoolte kohta on toodud Tabel 8.1.

Tabel 8.1. ÜP protsessi osapooled (seisuga juuni, 2019).

ÜP koostamise konsultant	ÜP koostamise korraldaja	ÜP kehtestaja	KSH läbiviija
AB Artes Terrae OÜ	Järva Vallavalitsus	Järva Vallavolikogu	OÜ Alkranel
Heiki Kalberg, juhtiv planeerimis-spetsialist	Mari Maltis, planeeringute spetsialist	Jüri Ellram, volikogu esimees	Alar Noorvee, KSH juhtekspert
Küütri tn 14, 51007 Tartu	Pikk 56, Järva-Jaani alev, Järva vald	Pikk 56, Järva-Jaani alev, Järva vald	Riia 15B, 51010 Tartu
Tel: 742 0218, 509 1874	Tel: 5346 7235, 386 3377	Tel:-	Tel: 736 6676, 554 0579
E-post: artes@artes.ee	E-post: info@jarva.ee	E-post: jyri.ellram@jarva.ee	info@alkranel.ee

KSH ekspertgrupi koosseis:

- ✓ Alar Noorvee (Alkranel OÜ) – KSH juhtekspert;
- ✓ Tanel Esperk (Alkranel OÜ) – keskkonnaekspert;
- ✓ Elar Põldvere (Alkranel OÜ) – keskkonnaspetsialist;
- ✓ Terje Liblik (Alkranel OÜ) – keskkonnaspetsialist;
- ✓ Kersti Õun (Alkranel OÜ) - keskkonnaspetsialist.

KSH juhtekspert Alar Noorvee omab KSH läbiviimise õigust vastavalt *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanjuhtimissüsteemi* seaduse §34 lg 4) sest:

- ✓ On omandanud kõrghariduse keskkonnatehnoloogias (doktorikraad, PhD) Tartu Ülikoolis
- ✓ Omab enam kui 5-aastast töökogemust keskkonnamõju hindamiste ja keskkonnamõju strateegiliste hindamiste juhteksperdina. Omab keskkonnaalast töökogemust alates 2000. aastast.
- ✓ On läbinud MTÜ Keskkonnamõju Hindajate Ühing poolt läbiviidud Keskkonnamõju strateegilise hindamise koolituse 60 tunni mahus (2016. aastal).
- ✓ On juhteksperdina läbi viinud mitmed üldplaneeringute keskkonnamõju strateegilised hindamised.
- ✓ On läbinud juhtimisealase koolituse enam kui 60 tunni mahus Estonian Business Schoolis - Projektijuhtimise meistriklass (3 EAP; 1 EAP = 26 tundi maht, vastavalt 3EAP = 78 tundi).
- ✓ Ekspert tunneb keskkonnamõju strateegilise hindamise põhimõtteid, protseduuri ja hindamisega seotud õigusakte ning on keskkonnamõju strateegilisel hindamisel erapooletu ja objektiivne.
- ✓ Kasutatavad meetodilised juhendmaterjalid:
 - Therivel, R. „Strategic Environmental Assessment in Action“ London, 2004.

- „Sustainability Appraisal of Regional Spatial Strategies and Local Development Documents“ Office of Deputy Prime Minister, London 2005.
- Commission's Guidance on the implementation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment.
- Keskkonnamõju strateegilise hindamise menetluse läbiviimise juhend (PlanS-i kohane menetlus)
(http://www.envir.ee/sites/default/files/ksh_juhend_plans_0307.pdf)
- Peterson, K., Kutsar, R., Metspalu, P., Vahtrus, S. ja Kalle, H. 2017. Keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat (2017)
(http://www.envir.ee/sites/default/files/raamat_2017_final.pdf)

9 KSH väljatöötamise kavatsuse (VTK) lisad

KSH VTK lisa 1. ÜP koostamise ja KSH algatamise otsus

JÄRVA VALLAVOLIKOGU

OTSUS

Järva valla üldplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine

Aravete

27. september 2018 nr 50

Otsus võetakse vastu kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punkti 31, Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 14¹ lõike 11, planeerimisseaduse § 74 lõike 4, § 77 lõigete 1 ja 4, § 80 lõike 1, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 33 lõike 1 punkti 2, § 35 lõigete 2, 5 ja 6, Järva Vallavolikogu 25.01.2018 määruse nr 3 „Ehitus- ja planeerimisvaldkonna ülesannete täitmine Järva vallas“ § 5 lõike 1 alusel.

Järva valla üldplaneering koostatakse Järva valla haldusterritooriumi kohta.

Üldplaneeringu koostamise eesmärgiks on valla territooriumi ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste määratlemine. Üldplaneeringuga luuakse eeldused kasutajasõbraliku ning turvalise elukeskkonna ning kogukondlike väärtusi kandva ruumilise struktuuri olemasoluks ja säilitamiseks.

Üldplaneeringu koostamisel lahendatakse planeerimisseaduse § 75 lõikes 1 sätestatud ülesanded.

Üldplaneeringuga täpsustatakse asustuse arengut suunavad tingimused, kavandatakse maakasutuse arengut, sotsiaalset taristut, tehnilist taristut ning rohevõrgustikku. Üldplaneeringuga määratakse muuhulgas detailplaneeringu koostamise kohustusega alad või juhud, planeeringuala üldised kasutus- ja ehitustingimused, sealhulgas projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused, maakasutuse juhtotstarbed, maksimaalsed chitumahud, hoonestuse kõrguspiirangud ja haljastusnõuded, krundi minimaalsuurused. Samuti määratakse väärtuslikud põllumajandusmaad, rohealad, maastikud, looduskooslused, seatakse nende kaitse- ja kasutustingimused. Maad reserveeritakse nii puhke- ja virgestusaladeks, kui ka äri- ja tootmisaladeks. Üldplaneeringuga määratakse tiheasustusalad, suurendatakse või vähendatakse ranna ja kalda chituskeeluvööndit, määratakse maardlatest ja kaevandamistest mõjutatud aladest tekkivad kitsendused, miljööväärtuslikud alad ja väärtuslikud üksikobjektid ning seatakse nende kaitse- ja kasutustingimused. Eesmärk on soodustada keskkonnasäästlikke ja energiatõhusaid lahendusi, eelistades olemasoleva hoonestatud keskkonna laiendamist või tihendamist, varem kasutuses olnud või ebapiisavalt kasutatud alade otstarbekamat kasutamist.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 33 lõike 1 punkti 2 kohaselt tuleb algatada keskkonnamõju strateegiline hindamine, kui strateegiline planeerimisdokument on üldplaneering.

Järva valla üldplaneeringu koostamise algataja ja kehtestaja on Järva Vallavolikogu ning koostaja ja koostamise korraldaja on Järva Vallavalitsus (aadress: Pikk tn 56, Järva-Jaani alev, Järva vald, 73301 Järva maakond; e-post: info@jarva.ee; telefon: 386 3377, 5341 3625).

Üldplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise otsusega saab tutvuda Järva valla veebilehel <http://jarvavald.kovtp.ee/uldplaneering> ja tööpäeviti (E-N kell 8.00-17.00, R 8.00-14.00) Järva valla teeninduskeskustes ja teeninduspunktis:

- Järva-Jaani teeninduskeskuses (Pikk tn 56, Järva-Jaani alev, Järva vald);
- Ambla teeninduspunktis (Lai tn 22, Ambla alevik, Järva vald);
- Aravete teeninduskeskuses (Piibe mnt 21, Aravete alevik, Järva vald);
- Imavere teeninduskeskuses (Viljandi mnt 11, Imavere küla, Järva vald);
- Kareda teeninduskeskuses (Kesktse 11, Pectri alevik, Järva vald);
- Koeru teeninduskeskuses (Paide tee 5, Koeru alevik, Järva vald);
- Koigi teeninduskeskuses (Mõisavahe tee 9, Koigi küla, Järva vald).

1. Algatada Järva valla üldplaneeringu koostamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine.
2. Järva Vallavalitsusel koostada Järva valla üldplaneeringu lähtesisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsus.
3. Järva Vallavalitsusel korraldada hange üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise koostajate leidmiseks.
4. Järva Vallavalitsusel avaldada teade Järva valla üldplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise kohta Ametlikes Teadaannetes ja Järva valla veebilehel.
5. Järva Vallavalitsusel teavitada Järva valla üldplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamisest ajalehtedes Järva Valla Leht ja Järva Teataja.
6. Otsus jõustub teatavastegemisest.

Jüri Ellram
Vallavolikogu esimees